

บทที่ 7

ตระกูลการเมือง กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร จำนวน 17 ตระกูล

1. ตระกูล " กิตติขจร "
2. ตระกูล " เกษราพันธ์ "
3. ตระกูล " ชุณหะวัณ "
4. ตระกูล " เตชะไพบูลย์ "
5. ตระกูล " บุนนาค "
6. ตระกูล " ปราโมช "
7. ตระกูล " พิบูลสงคราม "
8. ตระกูล " รมยานนท์ "
9. ตระกูล " รัตตกุล "
10. ตระกูล " รัตน์เพียร "
11. ตระกูล " สรสุชาติ "
12. ตระกูล " สารสิน "
13. ตระกูล " สุนทรเวช "
14. ตระกูล " สุวรรณทัต "
15. ตระกูล " อภิวงศ์ "
16. ตระกูล " อินทรโกมาลย์สุต "
17. ตระกูล " ไสสถานเคราะห์ "

1. ตระกูล " กิตติขจร "

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "กิตติขจร" เป็นตระกูลที่มีพื้นฐานอำนาจมาจากทหาร โดยจอมพลถนอม กิตติขจร สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหารบก และออกมารับราชการเป็นนายร้อยตรี ประจำกองพัน 1 กรมทหารราบที่ 8 เมื่อปี 2473 ต่อมาได้เป็นอาจารย์ในกรมยุทธศึกษาทหารบก และอาจารย์วิชาทหารในโรงเรียนนายร้อยทหารบกอยู่ระยะหนึ่ง ในขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารบกที่ 11 อยู่ นั้น ได้เข้าร่วมกับคณะรัฐประหารเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2490 ด้วยผู้หนึ่ง

ทำให้ชีวิตในราชการทหารก้าวหน้ายิ่งขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือในปี 2492 ได้เป็นรองผู้บัญชาการกองพลที่ 1 และในปีต่อมาก็ได้เลื่อนเป็นผู้บัญชาการในขณะมียศเป็นพันเอกและมีอายุเพียง 39 ปีเท่านั้น ต่อมาในปี 2494 จึงได้เลื่อนยศเป็นนายพลตรี ได้เป็นรองผู้บัญชาการภาคทหารบกที่ 1 และแม่ทัพกองทัพภาคที่ 1 ตามลำดับจนถึงปี 2498 จึงได้เลื่อนยศเป็นพลโท

จอมพลถนอม ได้ก้าวเข้าสู่วงการเมือง เมื่อได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ได้ลาออกพร้อมกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และบุคคลอื่นๆ ซึ่งต่อมาได้ร่วมกันทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลจอมพล ป. ได้สำเร็จ และเมื่อได้มีการจัดตั้งรัฐบาลพจน์ สารสิน ขึ้นนั้น จอมพลถนอม ได้เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และได้เลื่อนยศขึ้นเป็นพลเอกในปี 2501 และในปีนั้น หลังจากรัฐประหารได้มีการเลือกตั้งทั่วไป จอมพลถนอม ก็ได้รับเลือกจากสภา ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 10 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2501

รัฐบาลของจอมพลถนอม สามารถบริหารประเทศและฝ่าฟันมรสุมทางการเมืองมาได้เพียงเดือนเศษ ก็ต้องกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไป ในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 เพื่อเปิดโอกาสให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆ ต่อไป โดยได้ร่วมกันทำการรัฐประหารในวันที่ได้ลาออกนั่นเอง ต่อมาในปี 2506 เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ถึงแก่อสัญกรรมแล้ว จอมพลถนอม ก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

ในปี 2514 จอมพลถนอม ได้ทำรัฐประหารตัวเองด้วยการยึดอำนาจการปกครองประเทศและล้มล้างรัฐธรรมนูญที่มีอยู่ แล้วจัดตั้งสภาบริหารคณะปฏิวัติขึ้นทำหน้าที่แทนรัฐบาลต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารประเทศในระยะที่ผ่านมา รัฐบาลไม่สามารถบริหารงานได้โดยราบรื่น สภาบริหารดังกล่าวได้ใช้อำนาจของคณะปฏิวัติบริหารประเทศอยู่นานถึง 1 ปี จึงได้มีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2515 ธรรมนูญดังกล่าวได้กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภาและสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาดังกล่าวได้มีมติให้จอมพลถนอม เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป¹

¹ วิทยา มงคลแสน, บรรณาธิการ, สหายอดผู้แทนไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศิลปสนองการพิมพ์, 2530) , หน้า 68.

ในระหว่างนี้ได้มีขบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นจากกลุ่มนักศึกษา อาจารย์ และ นักการเมือง ซึ่งต่อมารัฐบาลได้สั่งจับกุมบุคคลดังกล่าวรวมทั้งสิ้น 13 คน ตั้งแต่วันที่ 8 ตุลาคม 2516 ซึ่งได้ก่อให้เกิดการชุมนุมและเดินขบวนประท้วงอย่างกว้างขวาง ในที่สุดรัฐบาลต้องสั่ง ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมโดยไม่มีเงื่อนไข ในเที่ยงคืนของวันที่ 13 ตุลาคม แต่ในเช้ามีดของวันที่ 14 ตุลาคมนั่นเอง ขณะที่ได้มีประกาศของนักศึกษาให้ผู้เดินขบวนสลายตัว เกิดการเข้าใจผิดกัน ระหว่างนักศึกษาและเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ จนถึงขั้นรุนแรงกลายเป็นความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น ฝ่ายทหารได้ส่งกำลังเข้าปราบปรามทำให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษาบาดเจ็บล้มตายลงเป็นอัน มาก ในค่ำของวันที่ 14 ตุลาคมนั้น จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ได้ประกาศลาออกเพื่อให้สถานการณ์คลี่คลายลง และเดินทางออกนอกประเทศ รวมระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทั้งสิ้น 10 ปี 6 เดือนเศษ ในปัจจุบันจอมพลถนอม ได้เดินทางกลับเข้าประเทศ แต่ได้วางมือจากการ เมืองโดยสิ้นเชิงแล้ว

บุคคลที่มาสานต่อทางการเมืองต่อจากจอมพลถนอม คือ พันเอกณรงค์ กิตติขจร บุตรชายคนเดียวของจอมพลถนอม กิตติขจร หลังเกิดเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2519 พันเอกณรงค์ กิตติขจร ได้ย้ายไปอยู่ที่ประเทศเยอรมัน และได้เดินทางกลับมาประเทศไทยและเข้าสู่วงการเมือง อีกครั้ง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน 2526 ในฐานะสมาชิกพรรคชาติไทย และได้ขึ้นเป็นรองเลขาธิการพรรค จนการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ได้ย้ายไปเป็นรองหัวหน้าพรรคสหประชาธิปไตย² และออกไปตั้งพรรคเสรีนิยม โดย ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง

2. บุคคลในตระกูล " กิตติขจร " ที่เกี่ยวข้องกับวงการเมือง

2.1 จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นผู้มีบทบาทสำคัญทั้งทางทหาร และการเมืองควบคู่กันมาตลอด เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในคณะรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 และเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรียาวนานกว่า 10 ปี 6 เดือน

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2498
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม วันที่ 21 มีนาคม 2500
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม วันที่ 16 กันยายน 2500

² บุญชัย ใจเย็น. รวบแบบขุนศึก. (กรุงเทพมหานคร : บุญชัยเพรส, 2533), หน้า 100.

4. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม วันที่ 1 มกราคม 2501
5. รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม 9 กุมภาพันธ์ 2502
6. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม วันที่ 9 ธันวาคม 2506

2.2 พล.ต.ต.สง่า กิตติขจร น้องชายจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในปี พ.ศ.2513 และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ เขตเลือกตั้งที่ 3 จำนวน 1 สมัย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2522 และได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.3 พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร บุตรชายจอมพลถนอม กิตติขจร จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยแซนเดิส ประเทศอังกฤษ เคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ เคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2515 ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 พ.อ.ณรงค์ ต้องเดินทางออกไปอยู่ที่ประเทศเยอรมนี และกลับมาเข้าสู่วงการเมือง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ.2526 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งที่ 2 สังกัดพรรคชาติไทย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ย้ายมาสังกัดพรรคเสรีนิยม และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2531 ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคเสรีนิยม ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ย้ายมาสังกัดพรรคประชากรไทย แต่สอบตก หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง ในทางธุรกิจ พ.อ.ณรงค์ เริ่มมีบทบาทตั้งแต่เริ่มครองยศ ร.ต. เป็นกรรมการบริษัท สหชาติเศรษฐกิจ จำกัด ในปี พ.ศ.2501 ร่วมกับพ่อค้าชาวจีน ตั้งบริษัทเศรษฐกิจไทย จำกัดตั้งบริษัท ไทยภัณฑกิจ จำกัด ร่วมกับ พ.ต.หลวงจบกระบวนยุทธ ผู้เป็นตา ในปี พ.ศ.2505 หลังจากนั้นได้ตั้ง บริษัท ณรงค์สัมพันธ จำกัด ตั้งบริษัท อุตสาหกรรมลูกชิ้น จำกัด และตั้งบริษัท ชัยประภาปศุสัตว์ จำกัด หลังจากเดินทางกลับจากการลี้ภัยต่างประเทศ เป็นประธานบริษัท สยามการ์เมนทีอินดัสตรี จำกัด และมีโรงงานผลิตเชื้อเพื่อส่งออกอีก

3. ความสัมพันธ์ของการลี้ภัยทางการเมือง

การลี้ภัยทางการเมืองของตระกูล "กิตติขจร" เป็นการลี้ภัยจากจอมพลถนอม กิตติขจร บิดา มายัง พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร บุตรชาย โดย พ.อ.ณรงค์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งภายหลังเดินทางกลับจากการลี้ภัยทางการเมืองในต่างประเทศ หลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ในฐานะที่ พ.อ.ณรงค์ เป็นนักธุรกิจที่มีบทบาททางการเมือง ได้กล่าวถึงการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนักธุรกิจ ว่า

“ มันแยกไม่ออกระหว่างการเป็นนักการเมืองกับการเป็นนักธุรกิจ เพราะว่าส่วนใหญ่เวลานี้ นักการเมืองก็มีนักธุรกิจเข้ามา เพราะฉะนั้นการเมืองกับเศรษฐกิจก็คู่กันไปอีก หรืออย่างที่สหรัฐอเมริกา นักการเมืองมาจากนักธุรกิจทั้งนั้นเลย และก็เปิดเผยด้วย ไม่ผิดเวลาเลือกตั้งสนับสนุนโดยบริษัทอะไรต่ออะไรนี่ เขาเปิดเผยกันได้ ของเรากำทำก็ไม่น่าเสียหาย อย่างการเลือกตั้งผู้แทนไม่เกิน 350,000 มันเขียนโกหกเอาไว้ เริ่มต้นตั้งแต่ตั้งผู้แทนโกหก แล้วการเมืองไทยจะพัฒนาไปได้อย่างไร ที่จริงถ้าหากเข้ามาโดยมีธุรกิจสนับสนุน เวลาหาเสียงเลือกตั้งก็ไม่ต้องไปหาเงิน อย่างผม (พ.อ.ณรงค์) นี้ สมัครรับเลือกตั้งก็มีธนาคารกรุงเทพสนับสนุน ให้เงินผมมา 5 ล้าน ผิดกฎหมาย ผมพยายามนำทีมเสนอแก้ แต่ก็แก้ไม่ได้ รัฐบาลเขาไม่แก้ เราก็นั่งโกหกกันไป³ ”

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ พ.อ.ณรงค์ ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2535 แล้ว ก็ยุติบทบาททางการเมือง และไม่มีบุคคลในตระกูล “กิตติขจร” ที่เข้ามาสานต่อทางการเมืองอีก และเป็นการยุติบทบาททางการเมืองของตระกูลที่เคยดำรงตำแหน่งทั้งการเมืองและการทหารที่สำคัญของไทยมาเป็นเวลานาน

2. ตระกูล “ เกยุราพันธ์ ”

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล “ เกยุราพันธ์ ” มีพื้นฐานอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา มีกิจการทอผ้าไหม และกิจการขนส่ง โดยมีรถประจำทางวิ่งรับส่งผู้โดยสารสายอำเภอเมือง-ปักธงชัย และอำเภอสูงเนิน เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายสมพล เกยุราพันธ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ.2512 หลังจากนั้น ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีก และได้ย้ายมาทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร โดยก่อตั้งบริษัท ศรินคร จำกัด ขึ้นมา และยุติบทบาททางการเมือง จนกระทั่ง บุตรสาวทายาทเพียงคนเดียว คือ นางสาวรัตน์ เกยุราพันธ์ ซึ่งทำธุรกิจด้านก่อสร้างและพัฒนาที่ดิน ในนาม บริษัท ไดมอนด์วิลล์ จำกัด ได้เข้ามาสู่วงการเมือง⁴ โดยเริ่มจากการสนับสนุนกลุ่มรวมพลังของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และให้การช่วยเหลือสนับสนุนพรรคพลังธรรมมาโดยตลอด

³ บุญชัย ใจเย็น. รวบรวบชนศึก. (กรุงเทพมหานคร : บุญชัยเพรส, 2533), หน้า 103.

⁴ สาธิต วินุราช. แกะรอยนักการเมือง. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิศุทธิ์, 2539), หน้า 186.

นางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้ง 12 และได้รับเลือกตั้งครั้งแรก สังกัดพรรคพลังธรรม ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ในสังกัดพรรคพลังธรรม แต่ย้ายมาลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ 7 และได้รับการแต่งตั้งเป็นรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้นในเดือนกันยายน พ.ศ.2537 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขาธิการพรรคพลังธรรม และในเดือนถัดมา เดือนตุลาคม 2537 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จนการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2539 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพียงคนเดียวของพรรคพลังธรรมที่ได้รับเลือกตั้ง

2. บุคคลในตระกูล " เกยุราพันธ์ " ที่เกี่ยวข้องกับวงการเมือง

2.1 นายสมพล เกยุราพันธ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ.2512 เพียงสมัยเดียว หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.2 นางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ บุตรสาวของนายสมพล เกยุราพันธ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 4 สมัย ในสังกัดพรรคพลังธรรมได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2538 และครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2535
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. 2537
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2538

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "เกยุราพันธ์" เป็นการสานต่อจากนายสมพล เกยุราพันธ์ บิดา มายังนางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ ซึ่งเป็นบุตรสาวทายาทคนเดียวของตระกูล แต่เป็นการสานต่อการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คนละพื้นที่ โดยนายสมพล เกยุราพันธ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ขณะที่นางสุดารัตน์ บุตรสาว เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ซึ่งนางสุดารัตน์ ไม่ได้มีฐานคะแนนเสียงเดิมของบิดามาสนับสนุนแต่อย่างใด และต้องเป็นการสร้างฐานคะแนนเสียงขึ้นมาเอง นางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ กล่าวถึงการสานต่อเป็นทายาททางการเมืองของตระกูล ว่า

“ ดิฉัน (สุदारัตน์) มีความใกล้ชิดและสนใจการเมืองมาตั้งแต่เด็ก เนื่องจากพ่อ (สมพล) เป็น ส.ส. เวลาพ่อมาประชุมที่สภา ก็พาดิฉันไปด้วย เราเป็นเด็ก 7-8 ขวบ เข้าห้องประชุมไม่ได้ ก็นั่งคอยพ่ออยู่ที่ห้องกาแฟ ทำการบ้านไป ก็เห็นบรรยากาศ เห็น ส.ส. เห็นกิจกรรมทางการเมืองมาตลอด และมีความสนใจ ก็คิดว่าถ้ามีโอกาส ก็อยากมาทำหน้าที่แบบพ่อบ้าง แต่เป็นการคิดแบบเด็กๆ พอโตมาเรียนจบ ก็มาช่วยพรรคพลังธรรมหาเสียงแต่ไม่ได้คิดว่าจะลงสมัครเอง จนมีโอกาสเข้าไปอบรมวิศกรการเมืองกับพรรคพลังธรรม ได้รู้จักผู้ใหญ่หลายคน และเมื่อมีผู้มาทาบทามก็ลงสมัคร ส.ส. ไม่ได้เตรียมว่าจะมาเป็นทายาทของพ่อ มาก่อน ระยะเวลาที่พ่อเล่นการเมือง กับเวลาที่ดิฉัน เล่นการเมือง ห่างกันกว่า 23 ปี พื้นที่ก็คนละพื้นที่กัน แต่พ่อมีส่วนอย่างมากที่ทำให้เกิดความสนใจทางการเมืองขึ้นมา⁵ ”

การสานต่อทางการเมืองของตระกูล “ เกยุราพันธ์ ” เป็นความสนใจทางการเมืองส่วนตัวของนางสุदारัตน์ เกยุราพันธ์ บุตรสาว โดยที่นายสมพล เกยุราพันธ์ ผู้เป็นบิดา ไม่ได้เป็นผู้วางตัวให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด รวมทั้งพื้นที่และฐานคะแนนเสียงเดิมของนายสมพล อยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา ในขณะที่นางสุदारัตน์ ต้องมาสร้างพื้นที่และฐานคะแนนเสียงใหม่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งบารมีและอิทธิพลของบิดา ไม่ได้มีส่วนทางการเมืองของนางสุदारัตน์ แต่อย่างใด

3. ตระกูล “ ชุนหะวัฒน์ ”

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล “ ชุนหะวัฒน์ ” เป็นตระกูลทหารและการเมือง เป็นที่รู้จักในกลุ่ม “ชอยราชครู” โดยมีจอมพลผิน ชุนหะวัฒน์ ผู้บัญชาการทหารบก และหัวหน้าคณะรัฐประหารในปี พ.ศ.2490 เป็นหัวหน้า สมาชิกคนสำคัญประกอบด้วย พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ พลตรีประมาณ อติเรกสาร พลตรีศิริ ศิริโยธิน จอมพลผิน ชุนหะวัฒน์ ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในปี พ.ศ.2494 และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอีกหลายกระทรวง จนกระทั่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารยึดอำนาจในปี พ.ศ.2500 กลุ่มชอยราชครู ต้องถึงคราวแตกสลาย พลจัตวาชาติชาย ชุนหะวัฒน์ บุตรชายจอมพลผิน ชุนหะวัฒน์ ถูกย้ายไปต่างประเทศ เป็นเอกอัครราชทูตที่ประเทศอาร์เจนติน่า ออสเตรเลีย และเป็นผู้แทนถาวรประจำองค์การ

⁵ สัมภาษณ์ สุदारัตน์ เกยุราพันธ์, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, 16 สิงหาคม 2540.

สหประชาชาติ อยู่ต่างประเทศนานกว่า 15 ปี⁶ จนเดินทางกลับมารับราชการต่อที่กระทรวงการต่างประเทศ และได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในปี พ.ศ.2515 ในรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร และรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์

พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ร่วมกับกลุ่มราชครู ก่อตั้งพรรคชาติไทยขึ้นมา ในปี พ.ศ.2517 มีพลตรีประมาณ อติเรกสาร เป็นหัวหน้าพรรค และพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นรองหัวหน้าพรรค⁷ และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ครั้งแรก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 และได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2519 และได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ยังได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526

พลตรีชาติชาย ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 และได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย และรองนายกรัฐมนตรี จนกระทั่ง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ห้า และได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และได้รับพระราชทานยศเป็นพลเอก ในปี พ.ศ.2534 รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ถูกคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ภายใต้การนำของพล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ทำรัฐประหารยึดอำนาจ พล.อ.ชาติชาย ต้องเดินทางออกนอกประเทศอีกครั้ง และกลับมา ก่อตั้งพรรคชาติพัฒนา ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 โดยพล.อ.ชาติชาย ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่หก ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่เจ็ด ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 และพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ถึงแก่อสัญกรรม ในปี พ.ศ.2541

2. บุคคลในตระกูล “ ชุณหะวัณ ” ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 จอมพลฉิน ชุณหะวัณ เป็นอดีตผู้บัญชาการทหารบก และหัวหน้าคณะรัฐประหารปี พ.ศ.2490 เข้าสู่วงการเมืองภายหลังจากรัฐประหารรัฐบาลพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 และได้สนับสนุนให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ในทางการเมือง ได้ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

⁶ บุคคลแห่งปี Man of The Year 1990. เนื่องในโอกาสครบรอบ 18 ปี ของศูนย์พัฒนาบุคลิกภาพ. 25 สิงหาคม 2533.

⁷ บุญชัย ใจเย็น. รอยแบบชนศึก. (กรุงเทพมหานคร : บุญชัยเพรส, 2533), หน้า 13.

1. รายนามกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2494 , 2495 , 2496 , 2497
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2496 , 2500
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ปี พ.ศ. 2497

2.2 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ บุตรชายของจอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นทหารและเป็นนักการเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทย เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 7 สมัยของจังหวัดนครราชสีมา เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย และหัวหน้าพรรคชาติพัฒนา เข้าสู่วงการเมืองโดยได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในปี พ.ศ.2515 หลังจากนั้นได้ร่วมก่อตั้งพรรคชาติไทย และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมาครั้งแรก ในปี พ.ศ.2518 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2519 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 ไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2526 ครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2529 ครั้งที่ห้า ในปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้น ถูกรัฐประหารและไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 และก่อตั้งพรรคชาติพัฒนาขึ้นมา ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่หก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และครั้งที่เจ็ด ในปี พ.ศ.2539 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ถึงแก่อสัญกรรม ในปี พ.ศ.2541

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2515 , 2516 , 2517
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2518
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2519 , 2523
4. รายนามกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2529
5. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปี พ.ศ. 2531

2.3 นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ บุตรชายของพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ขณะที่พล.อ.ชาติชาย ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ในสังกัดพรรคชาติพัฒนา แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง หลังจากนั้น เป็นที่ปรึกษานายพิจิตร รัตตกุล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "ชุณหะวัณ" เป็นการสานต่อจากจอมพลผิน ชุณหะวัณ บิดา มายัง พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ บุตรชาย เป็นการสานต่อทั้งด้าน

ทหารและการเมือง จอมพลผิน ชุณหะวัณ มีบทบาทในฐานะเป็นผู้บัญชาการทหารบก และเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2590 โค่นล้มรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ หลังจากนั้น จอมพลผิน ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นรองนายกรัฐมนตรี ขณะที พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ บุตรชาย เป็นผู้บังคับการโรงเรียนยานเกราะ ก่อนจะถูกให้ออกเป็นเอกอัครทูตต่างประเทศนานกว่า 15 ปี และเมื่อกลับมาสู่วงการเมือง พล.อ.ชาติชาย ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมาถูกคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ทำรัฐประหารจนต้องออกจากตำแหน่งเช่นเดียวกับที่จอมพลผิน ชุณหะวัณ บิดาเคยทำรัฐประหารมาก่อน

4. ตระกูล " เตชะไพบูลย์ "

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "เตชะไพบูลย์" มีพื้นฐานธุรกิจเป็นเจ้าของ บริษัท สุรามหาราชภรณ์ จำกัด (มหาชน) ผู้ผลิตสุรา "แม่โขง" เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายพรเทพ เตชะไพบูลย์ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดบุรีรัมย์ เขตเลือกตั้งที่ 1 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2529 แม้ว่านายพรเทพ เตชะไพบูลย์ จะมีฐานธุรกิจและพื่นเพออยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่การมาลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดบุรีรัมย์นั้น นายพรเทพ ระบุว่า " เนื่องจากครอบครัวเคยทำธุรกิจโรงเหล้าที่บุรีรัมย์ ค่าขายจนเป็นกิจการใหญ่โตขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ครอบครัว "เตชะไพบูลย์" เกิด จึงอยากกลับไปทำประโยชน์ในพื้นที่บ้าง เป็นหนึ่งกำลังภายในก็ต้องบอกว่า บุญคุณต้องทดแทน⁸ " นายพรเทพ ประสบความสำเร็จ ได้รับเลือก 6 สมัยติดต่อกัน

ขณะที่บุคคลในตระกูล "เตชะไพบูลย์" ที่เข้าสู่วงการเมือง คือ ร.ท.ชวลิต เตชะไพบูลย์ เริ่มเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2527-2538 หลังจากนั้น ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 3 ในปี พ.ศ.2529 แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2531 ร.ท.ชวลิต สอบตก ได้รับเลือกเป็นอันดับ 5 หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง แต่ยังคงมีบุคคลในตระกูล "เตชะไพบูลย์" ที่เข้ามาสู่วงการเมือง คือ นางศรีสกุล เตชะไพบูลย์ ภรรยาของนายพรเทพ เตชะไพบูลย์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จังหวัดนครราชสีมา โดยนางศรีสกุล ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กับนายนิพนธ์ พร้อมพันธ์ พี่ชาย และได้รับเลือกตั้งทั้งสองคน แต่นางศรีสกุล ลงสมัครรับเลือกตั้งเพียงสมัยเดียว หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

⁸ มติชน, 2 กรกฎาคม 2529, หน้า 16.

2. บุคคลในตระกูล " เตชะไพบูลย์ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายพรเทพ เตชะไพบูลย์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดบุรีรัมย์ 6 สมัยติดต่อกัน สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และครั้งที่หก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2532
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2535
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปี 2540

2.2 ร.ท.ชวลิต เตชะไพบูลย์ เป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2527-2528 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 3 เพียงสมัยเดียว สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในปี พ.ศ.2529 หลังจากนั้นสอบตกในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2531 และยุติบทบาททางการเมือง

2.3 นางศรีสกุล เตชะไพบูลย์ ภรรยาของนายพรเทพ เตชะไพบูลย์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เพียงสมัยเดียว ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "เตชะไพบูลย์" เป็นการสานต่อระหว่างพี่ชาย คือ ร.ท.ชวลิต เตชะไพบูลย์ มายังน้อง คือ นายพรเทพ เตชะไพบูลย์ โดยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพร้อมกัน ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 แต่คนละพื้นที่ โดยนายพรเทพ ได้รับเลือกตั้งที่จังหวัดบุรีรัมย์ ขณะที่ ร.ท.ชวลิต เตชะไพบูลย์ ได้รับเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ยังเป็นสานต่อจากนายพรเทพ เตชะไพบูลย์ ซึ่งเป็นสามี ไปยังนางศรีสกุล เตชะไพบูลย์ ภรรยา แต่คนละพื้นที่เช่นกัน โดยนางศรีสกุล ได้รับเลือกตั้งคู่กับนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ พี่ชาย แต่นางศรีสกุล อยู่ในวงการเมืองเพียงสมัยเดียวก็ยุติบทบาททางการเมือง

5. ตระกูล " บุนนาค "

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " บุนนาค " เป็นตระกูลใหญ่ที่สืบเชื้อสายและทำงานรับใช้ประเทศชาติมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และสืบทอดจนถึงปัจจุบัน ทำให้มีบุคคลในตระกูลที่สืบทอดต่อกันมาเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่พระยามหาเสนา มีบุคคลในตระกูลที่เข้ารับราชการเป็น เจ้าพระยา พระยา รัฐมนตรีจากการแต่งตั้ง จนถึงมาจากการเลือกตั้ง เช่น นายประจวบ บุนนาค ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข สมัยรัฐบาลนายทิวี บุญยเกตุ และรัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สมัยรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมี ดร.ยศ บุนนาค ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมีบุคคลในตระกูล " บุนนาค " ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ พระราชญาติรักษา (ประกอบ บุนนาค) ที่เป็นคนในตระกูล " บุนนาค " คนแรกที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย ในปี พ.ศ.2480 และปี พ.ศ. 2481 และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เริ่มมีบุคคลในตระกูลที่เข้าสู่การเมืองมากขึ้น ได้แก่ พ.อ.พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) ดร.เดือน บุนนาค นายพีร์ บุนนาค จนมาถึง นายมารุต บุนนาค

บุคคลในตระกูล " บุนนาค " ส่วนใหญ่ จะยึดอาชีพอาชีพทนายความ และรับราชการเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับ นายมารุต บุนนาค ที่เริ่มต้นจากรับราชการที่กระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2491 และได้ลาออกมาเป็นทนายความ เป็นนายกสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย 11 สมัย เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 2 สมัย ปี พ.ศ.2515-2516 เป็นวุฒิสมาชิก ปี พ.ศ.2518 หลังจากนั้น ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 6 สมัย เป็นรัฐมนตรีหลายกระทรวง รวมทั้งเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานรัฐสภา ในปี พ.ศ.2535

2. บุคคลในตระกูล " บุนนาค " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 พระราชญาติรักษา (ประกอบ บุนนาค) เป็นบุคคลแรกในตระกูล " บุนนาค " ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรสงคราม และได้รับเลือกตั้ง 2 สมัย ครั้งแรกในปี พ.ศ.2480 และครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2481

2.2 พ.อ.พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุนนาค) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 1 สมัย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2489 และได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี ในรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์

2.3 ดร.เดือน บุนนาค เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2485 และได้ดำรงตำแหน่ง ทางด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2485
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2486 , 2487
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2488
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2489
5. รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2490

2.4 นายประจวบ บุนนาค ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2488
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2490

2.5 นายพีร์ บุนนาค เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี 3 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกปี พ.ศ. 2500 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 หลังจากนั้น สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2512 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ. 2518

2.6 พล.อ.หลวงสวัสดิ์สรยุทธ (ดล บุนนาค) เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2500

2.7 นายมารุต บุนนาค เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 6 สมัย เริ่มเข้าสู่วงการเมือง ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2515-2516 และเป็นสมาชิกวุฒิสภาปี พ.ศ. 2518 หลังจากนั้นได้เข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2522 แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง แต่ได้เป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2522-2525 หลังจากนั้นเป็นรองหัวหน้าพรรค ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2526 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. 2529 ครั้งที่สาม ในปี พ.ศ. 2531 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 หลังจากนั้น สอบตกในปี พ.ศ. 2538 และได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปี พ.ศ. 2524

2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2526 , 2532
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2529
4. ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานรัฐสภา ปี พ.ศ. 2535

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "บุญนาค" ไม่ได้เป็นการสืบทอดทางสายโลหิตโดยตรง เนื่องจากเป็นตระกูลใหญ่ ทำให้มีบุคคลในตระกูลจำนวนมาก การเข้าสู่วงการเมือง จึงขึ้นอยู่กับความสนใจทางการเมืองและพื้นฐานทางการเมืองของแต่ละบุคคล ไม่ได้มีการสร้างฐานคะแนนหรือฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูล เพื่อเปิดทางให้บุคคลอื่นในตระกูลเข้าสู่วงการเมืองแต่อย่างใด และการเข้าสู่วงการเมืองก็แตกต่างกัน นายมารุต บุญนาค กล่าวถึงการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตระกูล "บุญนาค" ที่เข้าสู่วงการเมือง ว่า

" ชีวิตผม (มารุต) ต้องผ่านการเลือกตั้งมามากมาย ตั้งแต่เป็นสมาชิกองค์การนักศึกษาธรรมศาสตร์ สโมสรไลออนส์ รวมถึงการเป็นทนายความ นอกจากนี้ ก็ผ่านการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงเป็นข้อเปรียบเทียบความรู้สึกว่า อยากจะทำงานกับคนที่ร่วมอุดมการณ์เดียวกันดีกว่า จึงออกมาเล่นการเมืองโดยการสมัครเป็น ส.ส. เพราะรู้สึกว่า การทำงานการเมืองที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น ว่าเหว เช่น ตอนเป็นสมาชิกวุฒิสภานั้น คนส่วนมากโดยเฉพาะสมาชิกอาวุโส ไม่เห็นด้วยกับความคิด ตอนเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทหารก็ไม่เห็นด้วยกับความคิด พอดี เพื่อนจากพรรคประชาธิปัตย์ชวนเข้าพรรค จึงเข้าไปสังกัดและอยู่จนถึงปัจจุบัน ขณะเดียวกัน ก็มองว่าสกุล บุญนาค เป็นตระกูลใหญ่ จึงไม่ลำบากในการไปหาเสียง และผม อยากเห็นสกุลบุญนาค เข้ามารับใช้ประเทศชาติบ้านเมือง โดยการเป็น ผู้แทน มากๆ แต่ต้องมีความพร้อมก่อนทั้งวิญญูติและคุณวิญญูติ รวมทั้งอุดมการณ์ที่ดี เพราะว่า สกุล บุญนาค สืบสายในการรับใช้ประเทศชาติตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และอยากให้เป็นต่อไป"⁹

อย่างไรก็ตาม นายมารุต ได้เตรียมทายาทของตนเอง คือ นายรุจิระ บุญนาค บุตรชาย เป็นทายาททางการเมือง ด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไป เพราะมีความสนใจด้านการเมืองและมีพร้อม และเห็นว่า คนในสกุล บุญนาค หากจะเข้ามาทำงานทางการเมืองก็ต้องมีอุดมการณ์ รวมทั้งมีหน้าที่การงานที่ดีก่อนที่จะเข้ามาสู่วงการเมือง

⁹ สัมภาษณ์ มารุต บุญนาค, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, 26 ตุลาคม 2540.

6. ตระกูล "ปราโมช"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "ปราโมช" นับเป็นตระกูลการเมืองที่ประสบความสำเร็จทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะสามารถดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช พี่ชาย และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช น้องชาย แล้ว ยังมีส่วนสำคัญในวงการเมืองไทยมาเป็นเวลานานกว่า 50 ปี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช บุตรของพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าคำรบและหม่อมแดง ปราโมช สำเร็จการศึกษาด้านกฎหมายจากประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นจึงเข้ารับราชการในกระทรวงยุติธรรมและเป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมาย ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองไปด้วย

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้รับแต่งตั้งให้เป็น เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาในปี 2482 ครั้นญี่ปุ่นก่อสงครามและยกพลขึ้นบกเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อปลายปี 2484 นั้น ม.ร.ว.เสนีย์ ได้รวบรวมคนไทยในต่างประเทศตั้งขบวนการเสรีไทย ที่จัดตั้งขึ้นในประเทศ ทำให้ไทยพ้นจากสภาพผู้แพ้สงครามได้ในระยะต่อมา และเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลง ม.ร.ว.เสนีย์ ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2488 นับเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 6 ของไทย

ม.ร.ว.เสนีย์ บริหารประเทศได้เพียง 4 เดือนเศษ ก็ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนเนืองจากเห็นว่าในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ได้มีการประกาศยึดอายุสภาผู้แทนไว้แล้วถึง 2 ครั้ง เมื่อสิ้นสุดสงครามแล้วจึงควรให้มีการเลือกตั้งใหม่ต่อไป ม.ร.ว.เสนีย์ ได้ออกมาดำเนินการทางการเมือง โดยร่วมจัดตั้งพรรคประชาธิปัตย์ขึ้นในปี 2489 และดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517 และได้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 แล้ว พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งเข้าสภาเป็นเสียงข้างมาก ม.ร.ว.เสนีย์ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคสืบต่อจากนายควง อภัยวงศ์ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2518 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ห่างจากที่ดำรงตำแหน่งในครั้งแรกถึง 29 ปี

ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 พรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร อย่างท่วมท้น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช จึงได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่ 3 แต่ก็สามารถบริหารประเทศต่อมาได้อีกเพียง 4 เดือนเท่านั้นก็ต้องประกาศลาออกกลางสภาในวันที่ 23 กันยายน 2519 เนื่องจากถูกพรรคอภิปรายโจมตีรัฐบาลใน

สภาเกิดขึ้น แต่หลังจากการชาวเสี้ยนในสภาแล้ว สภาได้มีมติให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีก แต่ยังมีทัน จะได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่ ก็มีอันต้องพ้นจากตำแหน่งไปโดยการทำรัฐประหารของคณะทหารที่เรียกตัวเองว่าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งได้เข้ายึดอำนาจของรัฐบาลเพื่อป้องกันมิให้ความสับสนและการจลาจลวุ่นวายของกลุ่มนักศึกษาและประชาชนได้ลุกลามต่อไป¹⁰

ขณะที่เส้นทางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช น้องชาย ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคประชาธิปัตย์ตั้งแต่ในระยะเริ่มแรก พร้อมกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนคร และได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2489 ขณะที่มีอายุ 35 ปี¹¹ และครั้งที่สองในปี 2491 แต่ได้ลาออกจากสมาชิกภาพและสภามีมติอนุมัติให้ขึ้นเงินเดือนตัวเอง หลังจากนั้นก็ได้ออกมาดำเนินธุรกิจส่วนตัวอยู่ระยะหนึ่ง รวมทั้งตั้งบริษัทสยามรัฐขึ้น จัดทำหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และนิตยสารชาวกรุง

ในปี 2518 ได้ก่อตั้งพรรคกิจสังคมขึ้น ดำเนินงานทางการเมืองอย่างจริงจัง และได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในเขตพระนครในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่ และได้จัดตั้งรัฐบาล แต่ไม่สามารถบริหารประเทศได้ เนื่องจากสภาไม่ให้ความเห็นชอบนโยบาย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ จึงได้เข้าจัดตั้งรัฐบาลผสมด้วยเสียงสนับสนุนที่เป็นของพรรคกิจสังคมเพียง 18 เสียงเท่านั้น แต่รัฐบาลผสมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ต้องเผชิญกับปัญหาและวิกฤตการณ์ทางการเมืองนานปีการ จนในที่สุดก็ต้องตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2519 เนื่องจากเหตุวุ่นวายและการแย่งชิงตำแหน่งและผลประโยชน์ภายในรัฐบาลและรัฐสภา¹² รวมระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียง 9 เดือนเศษเท่านั้น แต่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ยังคงอยู่ในวงการเมือง ได้รับเลือกตั้งอีกหลายครั้ง จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรม ปี พ.ศ. 2538

¹⁰ วิทยา มงคลแสน, บรรณาธิการ, สหายอดผู้แทนไทย (กรุงเทพมหานคร : ศิลปสนองการพิมพ์, 2530), หน้า 66.

¹¹ สาริต วินุราช, แกะรอยนักการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิศรุต, 2539), หน้า 12.

¹² รุจน์ มัณฑิรา, ชีวประวัติและลีลาการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์น้ำฝน, 2538), หน้า 21.

2. บุคคลในตระกูล " ปราโมช " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี 3 สมัย เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 5 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2489 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2491 ครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2512 ครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2518 และครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. นายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2488 , 2518 , 2519
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2489
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปี พ.ศ. 2490
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2491
5. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2519

2.2 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ก่อตั้งพรรคก้าวหน้า พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคกิจสังคม เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 5 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2489 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2491 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และได้ลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2491 เพราะไม่เห็นด้วยกับการขึ้นเงินเดือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นสมาชิกรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.2502-2511 เป็นวุฒิสภา ปี พ.ศ.2511-2514 เป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ ปี พ.ศ.2516 หลังจากนั้นได้ก่อตั้งพรรคกิจสังคมขึ้นในปี พ.ศ.2517 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2518 สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2522 และครั้งที่ห้า ในปี พ.ศ.2526 วันที่ 22 มกราคม 2529 ได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคกิจสังคม และไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นการยุติบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ได้กลับมาเป็นหัวหน้าพรรคกิจสังคมอีกครั้งชั่วคราว เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 และได้ลาออกเป็นการถาวร เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2534

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2490
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ปี พ.ศ. 2491
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2491
4. ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2516
5. นายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2518

2.3 ม.ล.เสรี ปราโมช บุตรชาย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขต 2 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 หลังจากนั้นสอบตกในปี พ.ศ.2529 และยุติบทบาททางการเมือง

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "ปราโมช" เป็นการสานต่อระหว่าง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช พี่ชาย กับ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช น้องชาย โดยทั้งสองคนได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2489 และได้รับเลือกตั้งทั้งสองคน โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2489 ขณะที่ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้รับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งเพิ่มเติมในวันที่ 5 สิงหาคม 2489 รวมทั้งเป็นการสืบทอดจาก ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช บิดา ไปยัง ม.ล.เสรี ปราโมช บุตรชาย โดย ม.ล.เสรี ปราโมชได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคที่บิดา คือ ม.ร.ว.เสนีย์ เคยเป็นหัวหน้าพรรค แต่ ม.ล.เสรี ได้รับเลือกตั้งเพียงครั้งเดียว ในปี พ.ศ.2526 หลังจากนั้นไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและได้ยุติบทบาททางการเมือง และไม่มีทายาทในตระกูล "ปราโมช" ที่มาสานต่อทางการเมืองต่อไป

7. ตระกูล "พิบูลสงคราม"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "พิบูลสงคราม" มีบทบาทต่อการเมืองไทยเป็นอย่างมาก โดยนายพันตรี หลวงพิบูลสงคราม หรือจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เข้าร่วมกับพระยาพหลฯเปลี่ยนแปลงการปกครองจนประสบความสำเร็จ จอมพล ป. ได้เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีตั้งแต่รัฐบาลชุดแรก และได้เข้าร่วมเป็นกำลังสำคัญในการยึดอำนาจจากรัฐบาลพระยามโนปกรณซ์ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476 ต่อมาเมื่อเกิดกบฏบวรเดช เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2477 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการกองกำลังผสมในการปราบปรามจนสำเร็จ และได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

จอมพลแปลกเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากพระยาพหลฯ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2481 โดยการชาวเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นับเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 3 ของไทยและดำรงตำแหน่งในช่วงแรกจนถึง 1 สิงหาคม 2487 ซึ่งเป็นระยะแห่งสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลจอมพลแปลกได้ดำเนินการเรียกร้องเอาดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงคืนจากฝรั่งเศส จนเป็นเหตุให้เกิดสงครามอินโดจีนขึ้น แต่ในครั้งนั้นไทยได้ดินแดนที่เคยเสียไปกลับคืนมาเป็นผลสำเร็จ

จอมพลแปลก ซึ่งในขณะนั้นมียศเป็นพลตรีหลวงพิบูลสงคราม ได้เลื่อนยศขึ้นเป็นจอมพลเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2484

ในระหว่างสงครามกำลังดำเนินอยู่ในยุโรปนั้น ประเทศไทยได้ถือนโยบายเป็นกลางมาโดยตลอด จอมพลแปลก ได้สร้างคำขวัญ “เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย” ขึ้นปลุกใจประชาชน ได้สร้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และจัดตั้งยุวชนทหารขึ้น รวมทั้งให้ข้าราชการชนบทรวมเนียมที่มีมืออยู่ที่ทันสมัย เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย ปรับปรุงการใช้ภาษาและตัดทอนตัวหนังสือไทย และดำเนินการอีกหลายประการเพื่อให้เกิดชาตินิยม จนกระทั่งญี่ปุ่นยึดพลขึ้นบกขอเดินทัพผ่านประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2485 รัฐบาลจึงต้องยอมทำสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร จอมพลแปลกได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี 2487 เนื่องจากสภาผู้แทนไม่ผ่านร่างกฎหมายอนุมัติพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ และร่างกฎหมายอนุมัติจัดสร้างพระพุทธบรมินชวล ครั้นเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลง จอมพลแปลกต้องตกเป็นอาชญากรสงคราม และถูกจับกุมคุมขังอยู่หลายเดือน จนกระทั่งศาลฎีกาได้พิพากษายกฟ้อง เนื่องจากเห็นว่ากฎหมายอาชญากรสงครามที่บัญญัติขึ้นดำเนินคดีเป็นการบัญญัติให้มีผลย้อนหลัง จึงเป็นโมฆะ ผู้ที่ถูกจับกุมได้รับการปลดปล่อยหมด ในระยะนี้ จอมพลแปลกได้ประกาศวางมือจากการเมืองและใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ที่บ้านลำลูกกา

จอมพลแปลกได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งในปี 2491 โดยความสนับสนุนของคณะทหารซึ่งทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 ซึ่งได้บังคับให้รัฐบาล นายควง อภัยวงศ์ ต้องลาออก จอมพลแปลกได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งคราวนี้ได้อยู่ในตำแหน่งนานถึง 9 ปีเศษ จนถึงวันที่ 26 กันยายน 2500 ในระยะเวลาดังกล่าวนี้ได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นรวม 6 ชุด จัดให้มีการร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญรวม 2 ฉบับ ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่นั้น ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองและการกบฏขึ้นหลายครั้ง ได้แก่ “กบฏนายพลหรือกบฏเสนาธิการ” เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2491 “กบฏวังหลวง” เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2492 “กบฏแมนฮัตตัน” เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2494 และ “กบฏสันติภาพ” วันที่ 8 พฤศจิกายน 2498

ต่อมาภายหลังการเลือกตั้ง “ไม่เรียบร้อย” เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2500 แล้ว รัฐบาลได้รับการต่อต้าน และคัดค้านจากประชาชนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ในที่สุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นจึงได้ตัดสินใจทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลและเข้าควบคุม

สถานการณ์ของประเทศเสียเอง จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องหลบหนีออกไปนอกประเทศ และไปพำนักอยู่ในประเทศญี่ปุ่น และได้ใช้ชีวิตอย่างสงบเงียบอยู่จนถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคหัวใจวาย ณ บ้านพักที่ตำบลชากามิโอโน ซานกรุงโตเกียวเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2507 รวมอายุได้ 76 ปี¹³

2. บุคคลในตระกูล “ พิบูลสงคราม ” ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำฝ่ายทหารที่ก่อการปี 2475 ครองอำนาจทางการเมืองยาวนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่เป็นพันตรีหลวงพิบูลสงคราม จนก้าวขึ้นเป็นจอมพลของ 3 เหล่าทัพ เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่สาม ของประเทศไทย ถึง 8 สมัย แต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพียงสมัยเดียว ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. กรรมการราษฎร ปี พ.ศ. 2475
2. รัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2475 , 2476
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปี พ.ศ. 2477 , 2480 , 2481 , 2485 , 2492 , 2494 , 2495 , 2500
4. นายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2481 , 2485 , 2491 , 2492 , 2494 , 2495 , 2500
5. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2481 , 2491
6. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2484 , 2485 , 2492
7. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปี พ.ศ. 2492
8. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2495
9. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2500

2.2 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภรรยาจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก ในปี พ.ศ.2492 ครั้งที่สองในปี พ.ศ.2493 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกที่จังหวัดนครนายก สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา แต่สิ้นสุดสมาชิกภาพ เมื่อมีการยุบสภาในวันที่ 16 กันยายน 2500¹⁴

¹³ วิทยา มงคลแสน, บรรณาธิการ. สุดยอดผู้แทนไทย (กรุงเทพมหานคร : ศิลปสนองการพิมพ์, 2530), หน้า 65.

¹⁴ จีรวาส์ ปันยารชุน, ชีวประวัติและผลงาน ของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปี จอมพล ป. พิบูลสงคราม วันที่ 14 กรกฎาคม 2540 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ด้านสุทธา, 2540), หน้า 87.

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "พิบูลสงคราม" เป็นการสานต่อจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นสามี มายัง ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภรรยา ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งพร้อมกันในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 แต่ลงสมัครต่างพื้นที่กัน โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ลงสมัครในพื้นที่เขตพระนคร แต่ท่านผู้หญิงละเอียด ลงสมัครที่จังหวัดนครนายก แต่ได้รับเลือกตั้งพร้อมกันทั้งสองคน ในสังกัดพรรคเสรีมนั่งคिला และนับตั้งแต่งการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี 2500 เป็นต้นมา ไม่มีทายาทในตระกูล "พิบูลสงคราม" ที่มาสานต่อเป็นทายาททางการเมืองสืบต่อไป

8. ตระกูล "รมยานนท์"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "รมยานนท์" เป็นตระกูลเก่าแก่ และรับราชการในกระทรวงยุติธรรม นับตั้งแต่พระชินดิษฐ์บุรีดี และขุนระดับบดี ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ในรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ อ่างนาวาสวัสดิ์ หลังจากนั้นนายประทุม รมยานนท์ น้องชายขุนระดับบดี ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี พ.ศ.2485 หลังจากนั้นบุตรชายคนที่ 4 ของนายประทุม คือ นายประทวน รมยานนท์ ได้เข้าสู่การเมืองแทน นายประทวน รมยานนท์ ได้เริ่มรับราชการในกรมชลประทาน และทำงานเทศบาลพระนคร หลังจากนั้น ได้เข้าสู่การเมืองระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2500 และ 2501 หลังจากนั้นเป็นสมาชิกสภาจังหวัดพระนคร ปี พ.ศ. 2511, 2514 และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2516

นายประทวน รมยานนท์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2518 สังกัดพรรคชาติไทย แต่สอบตกในการเลือกตั้งปี 2519 หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมืองชั่วคราว จนกระทั่งการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2529 ได้ย้ายไปลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขต 2 จังหวัดเชียงราย และได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงเป็นอันดับหนึ่ง และได้รับเลือกตั้งอีกครั้งในปี 2531 สังกัดพรรคชาติไทย แต่การเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม 2535 นายประทวนสอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง เช่นเดียวกับการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน 2535 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่ 4 ในการเลือกตั้งปี 2538 ด้วยคะแนนเสียงเป็นอันดับ 1 ด้วยคะแนน 89,675 คะแนน แต่นายประทวนได้ถึงแก่กรรม ขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลังจากนั้น

ได้มีบุคคลในตระกูล "รมยานนท์" มาลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขต 2 จังหวัดเชียงราย สานต่อ นายประทวนคือ นายอาร์มภ์ รมยานนท์ หลานชายนายประทวน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ สอบตกในการเลือกตั้งปี 2539 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์

2. บุคคลในตระกูล " รมยานนท์ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 ขุนระดับบตี ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2490 ในรัฐบาล พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์

2.2 นายประทุม รมยานนท์ น้องชายขุนระดับบตี เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2485 เพียงสมัยเดียว หลังจากนั้น ได้ถึงแก่กรรม

2.3 นายประทวน รมยานนท์ บุตรชายคนที่ 4 ของนายประทุม รมยานนท์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 สมัย เริ่มเข้าสู่การเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2500 และปี 2501 เป็นสมาชิกสภาจังหวัดพระนคร ปี พ.ศ. 2511 และปี 2514 เป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2516 หลังจากนั้น ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2518 แต่สอบตก ในปี พ.ศ.2519 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมืองชั่วคราว และย้ายไปลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขต 2 จังหวัดเชียงราย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2531 แต่สอบตกในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 และในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ได้รับเลือกตั้งเป็น ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 แต่นายประทวน ได้ถึงแก่กรรม ขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร คือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ.2519 และปี พ.ศ.2531

2.4 นายประเทศ รมยานนท์ บุตรชายคนที่ 3 ของนายประทุม รมยานนท์ และเป็นพี่ชายของนายประทวน รมยานนท์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เพียงสมัยเดียว ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "รมยานนท์" เป็นการสานต่อจาก นายประทุม รมยานนท์ มาถึงนายประทวน รมยานนท์ บุตรชายคนที่ 4 และนายประเทศ รมยา

นนท์ บุตรชายคนที่ 3 โดยนายประทุม ได้เสียชีวิตนับตั้งแต่นายประทวน อายุได้เพียง 7 ปี หลังจากนั้น นายประทวน ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นก่อน แล้วจึงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่นายประเทศ รมยานนท์ พี่ชายนายประทวน ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี 2519 หลังจากที่นายประทวน น้องชาย ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นางสมเสนาะ รมยานนท์ ภรรยาของนายประทวน รมยานนท์ กล่าวถึงการเข้าสู่วงการเมืองของนายประทวน ว่า

" สามี (ประทวน) เล่นการเมืองในระดับท้องถิ่นมาตลอด ไม่เคยคิดจะเป็น ส.ส. จนกระทั่งในการเลือกตั้งปี 2518 คุณชาติชาย (พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ) ตั้งพรรคชาติไทย ขาดคนลงสมัครที่กรุงเทพฯ พอดีสนิทสนมกับคุณประทวน จึงให้เพื่อนรักและสนิทที่สุดของคุณประทวน มาทาบถามให้ลง ส.ส. จึงตัดสินใจลงสมัคร ทั้งๆที่ครอบครัว และดิฉัน (สมเสนาะ) ไม่สนับสนุน เพราะรู้สึกว่าเขาทำมาหากินมาแทบตาย ตั้งใจจะสบายเสียหน่อย พอไปเล่นการเมือง เงินทองก็หมดไป ดิฉัน (สมเสนาะ) ไม่เข้าไปยุ่งกับการเมือง ไม่เคยไปช่วยหาเสียง ลูกสาวคนเดียว (สุฤดี) ก็ไม่คิดจะสานต่อการเมืองจากพ่อ (ประทวน) เพราะไม่ชอบ ไม่สนับสนุนให้พ่อเล่นการเมือง ไม่อยากให้ใครมาด่าพ่อ¹⁵ "

อย่างไรก็ตาม ยังมีบุคคลในตระกูล "รมยานนท์" ที่จะเข้ามาสานต่อทางการเมืองคือ นายอารัมภ์ รมยานนท์ หลานชายของนายประทวน รมยานนท์ และเป็นบุตรชายของนายอนะ รมยานนท์ อดีตผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งเคยลงสมัครรับเลือกตั้งแทนนายประทวน ในพื้นที่เขต 2 จังหวัดเชียงราย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง

9. ตระกูล "รัตตกุล"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "รัตตกุล" เป็นตระกูลนักธุรกิจ เจ้าของกิจการมากหมอมเยวราช บริษัทเยวราชผลิตภัณฑ์ จำกัด บริษัท รัตตไพฑูรย์ จำกัด บริษัท เยวราช จำกัด บริษัท อินดัสเตรียล ซินดิเคท จำกัด ฯลฯ เข้าสู่การเมือง โดยนายพิชัย รัตตกุล ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2512 หลังจากนั้น ได้รับเลือกตั้ง 8 สมัย สังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาโดยตลอด เป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2512-2514 และเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2526-2534 ขณะดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้เกิดปัญหาภายในพรรค จนเกิดกลุ่ม 10 มกรา และได้แยกตัวไปตั้งพรรคประชาชน

¹⁵ สัมภาษณ์ สมเสนาะ รมยานนท์, 17 มกราคม 2540.

หลังจากรัฐประหาร โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ นายพิชัย รัตตกุล ได้ยุติบทบาททางการเมือง และไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี 2535 แต่ภายหลัง ในการเลือกตั้งปี 2538 ได้รับการร้องขอจากนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ให้กลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่เจ็ด และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่แปด ในการเลือกตั้งปี 2539 และได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

นอกจากนี้ ยังมีบุคคลในตระกูล "รัตตกุล" ที่เข้ามาสานต่อทางการเมืองของนายพิชัย คือ ดร.พิจิตต รัตตกุล บุตรชายของนายพิชัย โดยดร.พิจิตต ได้ลาออกจากการเป็นอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 3 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 แต่สอบตกได้คะแนนเป็นอันดับ 4 หลังจากนั้น ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 5 ปี พ.ศ.2528 แทน นายดำรง ลัทธพิพัฒน์ ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 และครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2531 หลังจากนั้น ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2535 แต่สอบตก ไม่ได้รับเลือกตั้ง จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2539 ดร.พิจิตต ได้ลาออกจากรัฐมนตรีเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอีกครั้ง และได้รับเลือกตั้งในนามอิสระ

3. บุคคลในตระกูล " รัตตกุล " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายพิชัย รัตตกุล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 8 สมัย เริ่มเข้าสู่วงการเมือง ด้วยการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ มาตลอดได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ปี พ.ศ. 2512 เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2516 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ปี พ.ศ.2518 ครั้งที่สาม ปี พ.ศ.2519 สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2526 ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งครั้งที่ห้า ในปี พ.ศ.2529 ครั้งที่หก ในปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมืองชั่วคราว และไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2535 แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ได้รับการร้องขอจากนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ให้กลับมาลงสมัครรับเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่เจ็ด ได้รับเลือกตั้งครั้งที่แปด ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2518 , 2519
2. รองนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2526 , 2529 , 2531 , 2540

2.2 นายพิจิตต์ รัตตกุล บุตรชายนายพิชัย รัตตกุล ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 สมัย สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรก ในการเลือกตั้งซ่อมแทนนายดำรง ลัทธพิพัฒน์ ในปี พ.ศ.2528 ได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2529 ครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นได้หันมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2535 แต่สอบตก และได้ลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ในปี พ.ศ.2539 เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในนามอิสระ และได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร คือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ในปี พ.ศ. 2529

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "รัตตกุล" เป็นการสานต่อจากนายพิชัย รัตตกุล มาถึงนายพิจิตต์ รัตตกุล บุตรชาย โดยนายพิจิตต์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในปี พ.ศ.2526 ขณะที่นายพิชัย รัตตกุล บิดาเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และแม้ว่านายพิจิตต์ จะสอบตก แต่พรรคประชาธิปัตย์ ยังคงเลือกให้นายพิจิตต์ ลงสมัครรับเลือกตั้งซ่อมแทนนายดำรง ลัทธพิพัฒน์ นอกจากนี้ นายพิจิตต์ ยังได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ในปี พ.ศ.2529 ได้สร้างความไม่พอใจเกิดขึ้นในพรรคประชาธิปัตย์ ที่มองว่านายพิจิตต์ ยังมีอาวุโสทางการเมืองน้อย แต่ได้รับเลือกเป็นรัฐมนตรี เนื่องจากเป็นบุตรชายของหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกในพรรคประชาธิปัตย์ และมีสมาชิกส่วนหนึ่ง แยกไปตั้งพรรคประชาชนขึ้นมา

10. ตระกูล "รัตนเพียร"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "รัตนเพียร" มีพื้นฐานทางการเมืองที่จังหวัดตราด โดยนายประชุม รัตนเพียร ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดตราด 4 สมัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2512 เป็นต้นมาได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในสังกัดพรรคธรรมสังคม ในปี พ.ศ.2518 ได้คะแนน 9,975 คะแนน และครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2519 หลังจากนั้น ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2520 แต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2522 นายประชุม รัตนเพียร สอบตก โดยพ่ายแพ้ต่อ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ผู้สมัครอิสระ และกลับมาได้รับเลือกตั้งอีกครั้งเป็นครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 สังกัดพรรคประชากรไทย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 นายประชุมได้ย้ายจากจังหวัดตราด มาลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดนนทบุรี เขตเลือกตั้งที่ 2 ในสังกัดพรรคประชากรไทย

ในการย้ายมาลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดนนทบุรี และไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดตราด ซึ่งนายประชุม เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถึง 4 สมัยนั้น นายประชุมได้ออกแถลงการณ์ฉบับหนึ่ง ซึ่งแจ้งให้ชาวตราดทราบถึงเหตุผลในการไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งว่า "ขณะนี้สภาพบ้านเมืองตราดของเรา กำลังมีสภาพภาวะและสถานการณ์ไปสู่ความขัดแย้ง อันสืบเนื่องมาจากความแตกแยก บีบคั้น มาในระหว่งนี้ตั้งที่เห็นกันอยู่ อันเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยมีเกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรามาก่อน ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขของพี่น้องประชาชนชาวตราดที่รักเป็นสำคัญ จึงขอส่งนายสามารถ อนามัย เป็นตัวแทนของข้าพเจ้าลงสมัคร ส.ส.ตราดต่อไป"¹⁶ "

อย่างไรก็ตาม มีการระบุถึงสาเหตุการไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งของนายประชุม ว่าเนื่องจาก ในปี พ.ศ.2526 นายประชุม ได้ตกลงไว้ว่า จะขอสมัครสมัยนี้อีกเพียงครั้งเดียว เพราะในครั้งนั้น พ.อ.สาคร กิจวิริยะ นายทหารกลุ่มยังเติร์กที่พัวพันกับกบฏปี 2524 และถูกปลดออกจากราชการ จะลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย และ พ.อ.สาคร มีความสัมพันธ์เป็นญาติกับนายชาติ สุกุลพานิช เทศมนตรีเทศบาลเมืองตราด ซึ่งมีบทบาทช่วยนายประชุมหาเสียงมาตลอด ทำให้ พ.อ.สาคร ไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2526 ซึ่งหากนายประชุม ยังคงลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2529 อาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้ นายประชุม จึงตัดสินใจย้ายไปลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดนนทบุรีแทน และให้นายสามารถ อนามัย สมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอเขาสมิง และเป็นหัวหน้าคณะของนายประชุม ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน ซึ่งผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่า พ.อ.สาคร กิจวิริยะ ได้รับเลือกตั้ง ในขณะที่นายประชุม รัตนเพียร ยังคงได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ห้า ในการเลือกตั้งที่จังหวัดนนทบุรี และได้รับเลือกเป็นสมัยที่หก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ในสังกัดพรรคประชากรไทย

2. บุคคลในตระกูล " รัตนเพียร " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายประชุม รัตนเพียร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 6 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2512 ที่จังหวัดตราด ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2518 สังกัดพรรคธรรมสังคม และครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2519 เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2520 สอบตกเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2522 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 สังกัดพรรคประชากรไทย หลังจากนั้น ได้ย้ายไปลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดนนทบุรี

¹⁶ ชาติชาย เียนบำรุง และ อังรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, บรรณาธิการ, บันทึกการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง , 2530), หน้า 139.

เขตเลือกตั้งที่ 2 ในสังกัดพรรคประชากรไทย และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ห้า และได้รับเลือกตั้งครั้งที่หก ในปี พ.ศ.2531 ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 นายประชุม ได้ย้ายมาสังกัดพรรคสามัคคีธรรม แต่สอบตก หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2518
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. 2519 , 2526
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2519

2.2 ดร.ประวิช รัตนเพียร บุตรชายของนายประชุม รัตนเพียร ก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนดุสิตพาณิชย์การ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 3 ครั้งแรก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 สังกัดพรรคประชากรไทย และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 โดยย้ายไปลงสมัครที่จังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 1 สังกัดพรรคชาติพัฒนา โดยได้รับเลือกตั้งพร้อมกับ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และได้ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร คือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ.2540

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "รัตนเพียร" เป็นการสานต่อจากนายประชุม รัตนเพียร บิดา มายัง ดร.ประวิช รัตนเพียร บุตรชาย โดยทั้งสองคน ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งพร้อมกัน ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 สังกัดพรรคประชากรไทย แต่ต่างพื้นที่กัน โดยนายประชุม รัตนเพียร ลงสมัครที่จังหวัดนนทบุรี เขตเลือกตั้งที่ 2 ขณะที่ ดร.ประวิช บุตรชาย ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 3 แม้จะต่างพื้นที่กัน ฐานคะแนนต่างกัน แต่ก็ได้รับเลือกตั้งพร้อมกัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ดร.ประวิช รัตนเพียร บุตรชายของนายประชุม แม้จะเป็นทายาททางการเมืองของนายประชุม แต่ไม่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ที่นายประชุม ซึ่งเป็นบิดา มีฐานคะแนนเสียงอยู่เดิม ทั้งที่จังหวัดตราด และจังหวัดนนทบุรี เขตเลือกตั้งที่ 2 แต่ ดร.ประวิช ได้รับเลือกตั้ง ด้วยการสร้างฐานคะแนนเอง ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 3 และจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งบทบาทและฐานคะแนนเดิมของนายประชุม บิดา ไม่ได้มีส่วนในการทำให้ ดร.ประวิช ได้รับเลือกตั้งแต่อย่างใด

11. ตระกูล " สรสุชาติ "

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " สรสุชาติ " เข้าสู่วงการเมือง โดยนายแพทย์อาคม สรสุชาติ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ในเขตเลือกตั้งที่ 7 หลังจากนั้น ไม่ประสบความสำเร็จ สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 ย้ายมาลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขต 4 กรุงเทพมหานคร โดยลงทีม นายพิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ขณะนั้น และนายเล็ก นานา ปรากฏว่า ได้รับเลือกตั้งยกทีมทั้งสามคน ทำให้นายแพทย์อาคม ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 นายแพทย์อาคม สรสุชาติ ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขต 4 เช่นเดิม แต่สอบตก ได้รับเลือกเป็นอันดับ 4 ด้วยคะแนน 44,572 คะแนน แพ้นายมงคล กิมสุนจันทร์ จากพรรคประชากรไทย เพียง 796 คะแนน ในขณะที่ผู้สมัครร่วมทีม คือ นายพิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ขณะนั้น และนายเฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์ ได้รับเลือกตั้งทั้งสองคน ในปี พ.ศ.2531 นายแพทย์อาคม ลงสมัครอีกครั้งในพื้นที่เขต 4 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ แต่ปรากฏว่า สอบตกอีกครั้ง ได้คะแนนมาเป็นอันดับ 8 พ่ายแพ้ต่อผู้สมัครจากพรรคประชากรไทยที่ได้รับเลือกตั้งยกทีม 3 คน หลังจากนั้น นายแพทย์อาคม ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ในพื้นที่เขต 5 กรุงเทพมหานคร แต่สอบตก หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง และให้บุตรชายคนเดียว คือ นายอรรคพล สรสุชาติ เป็นทายาททางการเมืองต่อไป

นายอรรคพล สรสุชาติ บุตรชายของนายแพทย์อาคม สำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรม จากมหาวิทยาลัยนอตติงแฮม ประเทศอังกฤษ และกลับมาเป็นอาจารย์ คณะวิศวกรรมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากนั้นได้ลาออกมาทำงานภาคเอกชนหลายแห่ง จนกระทั่ง ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 หลังจากที่นายแพทย์อาคม สรสุชาติ ยุติบทบาททางการเมือง นายอรรคพล จึงตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในพื้นที่เขต 4 กรุงเทพมหานคร แต่สอบตก ไม่ได้รับเลือกตั้ง จนการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก และได้เป็นโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในปี 2538 นายอรรคพล ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง แต่สอบตกได้คะแนนเป็นอันดับ 6 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี 2539 ด้วยคะแนนเป็นอันดับหนึ่ง ถึง 70,356 คะแนน และเมื่อพรรคประชาธิปัตย์ได้มาจัดตั้งรัฐบาลในปี 2540 นายอรรคพล ได้กลับมาเป็นโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง¹⁷

¹⁷ ดุษฎี สนเทศ, "คนตามข่าว," มติชน (15 พฤศจิกายน 2540) : 4.

2. บุคคลในตระกูล " สรสุชาติ " ที่เกี่ยวข้องกับวงการเมือง

2.1 นพ.อาคม สรสุชาติ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 2 สมัยของพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2519 หลังจากนั้น สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 และ สอบตกในการเลือกตั้งอีก 3 ครั้งต่อมา คือ การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2529 , ปี พ.ศ.2531 และการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.2 นายอรรถพล สรสุชาติ บุตรชายคนเดียวของ นพ.อาคม สรสุชาติ ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ในพื้นที่เขต 4 กรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ แต่สอบตก ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2539 ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งเป็น โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลชวน หลีกภัย ปี 2537 และปี 2540

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "สรสุชาติ" เป็นการสานต่อจากนพ.อาคม สรสุชาติ บิดา มายังนายอรรถพล สรสุชาติ บุตรชาย โดยนายอรรถพล ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขต 4 กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่เดิมของนพ.อาคม นายอรรถพล กล่าวถึงการเข้ามาสานต่อเป็นทายาททางการเมืองของตระกูล ว่า

" การที่คนเรามีพ่อแม่เป็นนักการเมืองไม่ใช่เรื่องเสียหาย ไม่แปลกที่คนเราจะชอบเหมือนกัน แต่แนวความคิดของผมกับพ่อ (นพ.อาคม) ก็ไม่ตรงกัน ส่วนใหญ่ผมไม่เห็นด้วยการเมืองในครอบครัวก็มี มีการโต้แย้งกัน แต่นักการเมืองต้องมีพื้นฐานคือ เป็นตัวของตัวเอง มีความแตกต่างของแนวความคิด ไม่นำเรื่องครอบครัวมาทำงานการเมือง ไม่ใช่พ่อเข้ามาพ่อสั่งซ้ายหัน ขวาหัน ก็ทำตาม ผม (อรรถพล) เห็นว่า คนรุ่นใหม่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองมากขึ้น ตรงนี้หากมีอิทธิพลจากคนใกล้ชิดเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การเมือง จะทำให้สัมผัสใกล้ชิดกับการเมืองมากขึ้น หากเป็นคนข้างนอกจะทำงานกิจกรรมการเมือง อาจจะยากกว่า แต่หากเป็นคนที่อยู่ใกล้ตัว ใกล้ชิดมากขึ้น มีโอกาสถูกหล่อหลอมทางอุดมการณ์มากกว่า แต่ผมไม่ได้มองว่า จะเข้าไปสืบทอดเจตนารมณ์ของพ่อ เพราะคิดว่า คนรุ่นเก่าๆก็ต้องไป ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ก็ต้องเลิกเล่นการเมืองไป¹⁸ "

¹⁸ สัมภาษณ์ อรรถพล สรสุชาติ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, 29 มิถุนายน 2540.

อย่างไรก็ตาม นอกจากนายอรรถพล สรสุชาติ ที่เข้ามาสู่วงการเมือง ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ยังนำนางสมिता สรสุชาติ ภรรยา มาช่วยงานในกองงานโฆษณาประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยนายอรรถพล ระบุว่า นางสมिता ภรรยา ได้เข้ามาช่วยงานทางการเมือง ทั้งลงพื้นที่ ช่วยหาเสียง และช่วยงานในพรรคประชาธิปัตย์ รวมทั้งได้รับการทาบทามจากผู้ใหญ่ในพรรคประชาธิปัตย์ ให้ลงสู่การเมืองเต็มตัว แต่นางสมिता ปฏิเสธ เนื่องจากเกรงว่าจะไม่มีเวลาดูแลบุตรและครอบครัวได้¹⁹

12. ตระกูล " สารสิน "

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " สารสิน " เป็นตระกูลเก่าแก่ สืบเชื้อสายมาตั้งแต่รัชกาลที่ 5 มีบทบาททั้งด้านธุรกิจและการเมืองไทยเป็นเวลานาน จนมีผู้เปรียบว่า เป็นตระกูล " เคนเนดี " ของประเทศไทย เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายพจน์ สารสิน ได้รับการสนับสนุนจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อปี 2490 และตั้งเข้าร่วมรัฐบาล โดยให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศในปี 2491 และต่อมาในปี 2492 ก็ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แต่ภายหลังได้ลาออกเนื่องจากมีความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาล

นายพจน์ สารสิน ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 9 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2500 หลังจากรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งโค่นล้มอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภารกิจสำคัญของรัฐบาลชุดนี้ก็คือการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้บริสุทธิ์และยุติธรรม และเมื่อได้ดำเนินการเลือกตั้งในวันที่ 15 ธันวาคม 2500 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นายพจน์ สารสิน ก็ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกลับไปดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียอาคเนย์ หรือ สปอ. และได้กลับมารับตำแหน่งรัฐมนตรีอีกหลายกระทรวง จนกระทั่งยุติบทบาททางการเมืองในปี พ.ศ.2514

อย่างไรก็ตาม บุตรชายของนายพจน์ ยังคงดำเนินรอยตามนายพจน์ ทางการเมือง และประสบความสำเร็จทั้งด้านธุรกิจ งานราชการและงานทางการเมือง โดยนายพงษ์ สารสิน บุตรชาย คนโต ซึ่งดูแลธุรกิจของครอบครัว ได้เข้ามาสู่วงการเมือง ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น พรรคกิจสังคม เป็นรองนายกรัฐมนตรี ขณะที่ พล.ต.อ.ภา สารสิน บุตรชายคนที่

¹⁹ "สมिता สรสุชาติ ผู้หญิงหัวหน้า ของอรรถพล สรสุชาติ" มติชน (8 ธันวาคม 2540) : 19.

สอง เป็นอธิบดีกรมตำรวจ และเป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน นายอาสา สารสิน บุตรชายคนที่สาม เป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายบัณฑิต บุณยะปานะ บุตรชายคนที่สี่ เป็นปลัดกระทรวงการคลัง

2. บุคคลในตระกูล “ สารสิน ” ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายพจน์ สารสิน ได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกในปี พ.ศ. 2490 หลังจากนั้น ได้เข้าร่วมในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในปี พ.ศ.2491 และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในปี พ.ศ.2492 ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในวันที่ 21 กันยายน 2500 แต่เป็นเพียง 90 วันเมื่อมีการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 จึงลาออกจากตำแหน่ง และได้กลับมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ในรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ในปี พ.ศ.2506 และในปี พ.ศ.2511 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ อีกตำแหน่งหนึ่ง จนในปี พ.ศ.2512 เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ในรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง ในปี พ.ศ.2514

2.2 นายพงษ์ สารสิน บุตรชายคนโตของนายพจน์ สารสิน เป็นผู้ดูแลธุรกิจของครอบครัว เป็นผู้ร่วมก่อตั้งพรรคกิจสังคมและเป็นรองหัวหน้าพรรคกิจสังคม เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2516 เป็นสมาชิกวุฒิสภา ปี พ.ศ.2519 ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 3 และได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2529 สังกัดพรรคกิจสังคม ได้รับเลือกตั้งครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2531 เป็นรองนายกรัฐมนตรี 2 สมัย ในปี พ.ศ.2529 และปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.3 พล.ต.อ.เภา สารสิน บุตรชายคนที่สองของนายพจน์ สารสิน เป็นอธิบดีกรมตำรวจ และได้รับการแต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ปี พ.ศ.2535

2.4 นายอาสา สารสิน บุตรชายนายพจน์ สารสิน เป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เคยเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ปี พ.ศ.2535

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดความสัมพันธ์ทางการเมืองของตระกูล "สารสิน" เป็นการสานต่อจากบิดา คือ นายพจน์ สารสิน อดีตนายกรัฐมนตรี มายังบุตรชายคนโต คือ นายพงษ์ สารสิน เป็นที่น่าสังเกตว่า ตระกูล "สารสิน" เป็นตระกูลธุรกิจ และมีบุคคลในครอบครัวรับราชการจนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่มีบุคคลในตระกูลเพียงคนเดียว ที่เข้าสู่การเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ นายพงษ์ สารสิน ได้รับเลือกตั้งที่จังหวัดขอนแก่น 2 สมัย และได้เป็นรองนายกรัฐมนตรี 2 สมัย ในขณะที่บุคคลอื่นๆในครอบครัว ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่เข้าสู่การเมืองโดยการแต่งตั้งทั้งสิ้น ตั้งแต่ นายพจน์ สารสิน บิดา ได้เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีหลายกระทรวง พล.ต.อ.ภา สารสิน เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รวมทั้ง นายอาสา สารสิน ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

13. ตระกูล "สุนทรเวช"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "สุนทรเวช" เข้าสู่การเมือง โดยนายสมัคร สุนทรเวช ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2514 เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2516 หลังจากนั้น ได้เข้าสู่การเมืองระดับชาติ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2518 ในเขตเลือกตั้งที่ 6 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และนับแต่นั้นเป็นต้นมา นายสมัคร ได้รับเลือกตั้งติดต่อกันทุกสมัย 10 ครั้งติดต่อกัน ในปี พ.ศ.2519 พรรคประชาธิปัตย์ ได้ส่งนายสมัคร สุนทรเวช มาลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งเป็นเขตที่พรรคประชาธิปัตย์พ่ายแพ้ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ปรากฏว่า นายสมัครสามารถนำทีมผู้สมัครได้รับเลือกตั้งทั้งสามคน แม้แต่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม ยังสอบตกในเขตเลือกตั้งนี้ โดยได้คะแนนเป็นอันดับสี่ แพ้อันดับสาม 696 คะแนน หลังจากนั้น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ก็ไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตนี้อีก และกลายเป็นเขตยึดครองโดยนายสมัคร สุนทรเวช มาตลอด

ในปี พ.ศ.2519 ในรัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายสมัคร ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และเมื่อเปลี่ยนรัฐบาลเป็นนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ที่มาจากการแต่งตั้งของคณะปฏิรูปการปกครอง นายสมัครได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2522 นายสมัครได้ก่อตั้งพรรคประชากรไทย ขึ้นมาและได้เป็นหัวหน้าพรรค ลักษณะเฉพาะและความสามารถพิเศษทางการพูด

ของนายสมัคร ได้ก่อให้เกิดความรู้จักของประชาชน การรู้จักชื่อนายสมัคร เท่ากับรู้จักพรรคประชากรไทย การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2522 กรุงเทพมหานครแบ่งออกเป็น 11 เขต มี ส.ส.ได้ 32 คน ผู้สมัครจากพรรคประชากรไทย ได้รับเลือกตั้งถึง 29 คน โดยพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองเดิมของนายสมัคร มีผู้ได้รับเลือกเพียงคนเดียว คือ พ.อ.(พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ ส่วนอีก 2 ที่นั่งเป็นของพรรคกิจสังคม²⁰ ซึ่งการที่พรรคประชากรไทย ได้รับเลือกเป็นจำนวนมากนั้น ย่อมแสดงถึงความสนใจและเชื่อมั่นจากประชาชนที่มีต่อนายสมัครเป็นอย่างดี

แม้ว่าการเลือกตั้งในระยะต่อมา ความนิยมและจำนวน ส.ส. ของพรรคประชากรไทยที่ได้รับเลือกตั้งจะลดจำนวนลง โดยเฉพาะการเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม 2535 ซึ่งพรรคพลังธรรม นำโดยพลตรีจำลอง ศรีเมือง จะได้รับความนิยมเข้ามาแทนที่นายสมัคร จนทำให้พรรคประชากรไทยเหลือ ส.ส. ในกรุงเทพฯ เพียง 2 คน และในวันที่ 13 กันยายน 2535 เหลือ ส.ส. 2 คนเท่าเดิม แต่นายสมัครยังคงได้รับความไว้วางใจให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 10 สมัยติดต่อกัน และความนิยมที่มีต่อนายสมัคร ยังทำให้นายสมัคร สามารถฉานายสุมิตร สุนทรเวช น้องชาย ให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ จำนวน 5 สมัย

2. บุคคลในตระกูล " สุนทรเวช " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายสมัคร สุนทรเวช เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 10 สมัยติดต่อกัน เป็นหัวหน้าพรรคประชากรไทย เริ่มเข้าสู่การเมืองเป็นสมาชิกสภาเทศบาลกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2514 เป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ ปี พ.ศ.2516 และเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2516 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในปี พ.ศ.2518 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2519 หลังจากนั้น ได้แยกมาตั้งพรรคประชากรไทย และดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ. 2522 ครั้งที่สี่ ปี พ.ศ.2526 ครั้งที่ห้า ปี พ.ศ.2529 ครั้งที่หก ปี พ.ศ.2531 ครั้งที่เจ็ด ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่แปด ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ครั้งที่เก้า ในปี พ.ศ.2538 และครั้งที่สิบ ในปี พ.ศ.2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2518
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2519

²⁰ ชัยสิทธิ์ ภูวภิรมย์ขวัญ, บรรณาธิการ. สมัคร 60 (กรุงเทพมหานคร : ซี.พี.การพิมพ์, 2538), หน้า

3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2519
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. 2526 , 2533
5. รองนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2535 , 2538 , 2539

2.2 นายสุมิตร สุนทรเวช น้องชายนายสมัคร สุนทรเวช เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5 สมัย สังกัดพรรคประชากรไทยของนายสมัคร สุนทรเวช พี่ชาย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ปี พ.ศ.2522 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2526 สอบตก ในปี พ.ศ.2529 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นสอบตกในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 และวันที่ 13 กันยายน 2535 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2538 และครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการการคมนาคม ปี พ.ศ.2526

2.3 พล.อ.อ.สมมต สุนทรเวช พี่ชายของนายสมัคร สุนทรเวช เคยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2535 สังกัดพรรคประชากรไทย แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล “สุนทรเวช” เป็นการสานต่อจากนายสมัคร สุนทรเวช พี่ชาย มายังนายสุมิตร สุนทรเวช น้องชาย โดยนายสุมิตร ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2522 ซึ่งพี่ชาย คือ นายสมัคร ได้ก่อตั้งพรรคประชากรไทย และกำลังได้รับความนิยมจากประชาชน กระแสความนิยมนดังกล่าว ได้ทำให้นายสุมิตร ได้รับเลือกตั้งเข้ามาด้วย นายสุมิตร ได้กล่าวถึงการเข้ามาสู่วงการเมือง ว่า

“ ผม (สุมิตร) เรียนจบที่สหรัฐอเมริกาและทำงานที่นั่น ไม่ได้กลับมาเมืองไทยเลย จนปี 2522 พี่ชาย (สมัคร) ได้ออกมาตั้งพรรคประชากรไทย หลังออกจากพรรคประชาธิปัตย์ ก็เรียกให้กลับมาทำงานในเมืองไทย คุณสมัครอยากให้กลับมารับใช้ประเทศชาติ และในวันสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. มีคนไม่พอ จึงต้องลงไปสมัครเพื่อให้ที่นั่งเต็ม และก็สอบได้ในครั้งนั้นเป็นครั้งแรก เราไม่ได้สร้างทายาททางการเมืองสืบต่อกัน การมีพี่น้อง เป็นนักการเมืองเป็นจุดด้อย เพราะเมื่อพี่ (สมัคร) เป็นรัฐมนตรี แต่น้อง (สุมิตร) เป็นอะไรก็ได้ เพราะอาจถูกมองว่า เป็นการใช้เส้นพี่ (สมัคร) ได้ โดยเฉพาะพี่ชาย จะไม่ยอมให้ใครมาพูดอะไรที่ว่า พี่เป็นรัฐมนตรี น้องก็ได้เป็นรัฐมนตรีด้วย ผม (สุมิตร) ก็เลยไม่เคยได้ดำรง

ตำแหน่งรัฐมนตรีอะไรเลย การที่ผมได้เข้ามาเป็นนักการเมือง ต้องถือว่าพี่ชาย มีบทบาทอย่างมาก เพราะชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างดี ทำให้คนในพื้นที่ให้ความไว้วางใจ และพลอยเลือกเราเข้าไปด้วย²¹ "

การเข้าสู่วงการเมืองของนายสุมิตร สุนทรเวช น้องชายของนายสมัคร สุนทรเวช เป็นที่น่าสังเกตว่า เข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้วยคะแนนนิยมของประชาชนที่มีต่อ นายสมัคร สุนทรเวช และพรรคประชาธิปัตย์เป็นหลัก โดยนายสุมิตร ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นช่วงที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมจากประชาชนค่อนข้างสูง แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2535 พรรคพลังธรรม ของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับความนิยมจากประชาชนแทนที่พรรคประชาธิปัตย์ นายสุมิตร สอดตกทั้งสองครั้ง ในการเลือกตั้งปีนั้น จนกระทั่ง กระแสความนิยมของพรรคพลังธรรมลดลง นายสุมิตร จึงได้รับเลือกตั้งกลับมาอีกครั้ง

14. ตระกูล "สุวรรณทัต"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "สุวรรณทัต" เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายไถง สุวรรณทัต ถูกจับกุมในข้อเป็นหัวหน้ากบฏ ตกเป็นจำเลยที่ 1 ในวันที่ 7 สิงหาคม 2477 ถูกตัดสินจำคุก 20 ปี และถูกส่งไปขังยังเกาะตะรุเตา นานกว่า 4,000 วัน จนกระทั่ง นายควง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และได้สั่งให้ปล่อยตัวนักโทษการเมืองทั้งหมด ในปี พ.ศ.2488 นายไถง จึงออกจากเกาะตะรุเตา ที่คุมขังนักโทษการเมือง และได้เข้าร่วมทีมการเมืองกับนายควง ต่อมาในปี พ.ศ.2489 นายไถง ถูกขวางระเบิดขาซ้ายขาด ขณะที่ปราศรัยโจมตีรัฐบาล กรณีสวรรคต ร.8 ที่วงเวียนเล็ก จังหวัดธนบุรี ต่อมาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรธนบุรี ในปี พ.ศ.2491 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมาในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2495 นายควง อภัยวงศ์ ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่นายไถง ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.ธนบุรี คนเดียวของพรรคประชาธิปัตย์²²

ต่อมา ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 นายไถง สุวรรณทัต ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.ธนบุรี เป็นครั้งที่สาม และได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500

²¹ สัมภาษณ์ สุมิตร สุนทรเวช, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, 22 กรกฎาคม 2541.

²² ความหลังพรรคประชาธิปัตย์. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายไถง สุวรรณทัต. 10 พฤษภาคม 2535, หน้า 18.

หลังจากนั้น ในปี พ.ศ.2502 ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีนครธนบุรี และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ห้า ในปี พ.ศ.2512 นอกจากนี้ยังเป็นผู้ก่อตั้งพรรคราษฎร และดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง นายไถง ได้ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ.2535 นอกจากนี้ยังมีบุคคลในตระกูล "สุวรรณทัต" ที่เข้าสู่วงการเมือง คือ นายมนัส สุวรรณทัต บุตรชายของนายไถง สุวรรณทัต ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 3 สมัย ในปี พ.ศ.2500 สองครั้ง และการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2512 และ ดร.ปรีชา สุวรรณทัต หลานชายนายไถง สุวรรณทัต เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 2 สมัย

2. บุคคลในตระกูล " สุวรรณทัต " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายไถง สุวรรณทัต เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดธนบุรี สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ 5 สมัย นายไถง ถูกจับกุมในฐานะหัวหน้ากบฏ เป็นจำเลยที่ 1 ถูกจำคุกที่เกาะตะรุเตา ในฐานะนักโทษการเมืองกว่า 4,000 วัน หลังจากนั้น ได้เข้าสู่การเมืองร่วมกับนายควง อภัยวงศ์ ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2491 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2495 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 หลังจากนั้น นายไถง ได้เป็นนายกเทศมนตรีนครธนบุรี ในปี พ.ศ.2502 และกลับมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกครั้ง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2512 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.2 นายมนัส สุวรรณทัต บุตรชายนายไถง สุวรรณทัต เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 3 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 และครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2512

2.3 ดร.ปรีชา สุวรรณทัต หลานชายนายไถง สุวรรณทัต เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 2 สมัย ดร.ปรีชา สุวรรณทัต ได้ลาออกจากการเป็นอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 8 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้น ย้ายมาลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ 4 และได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 สอบตก ได้คะแนนเป็นอันดับ 9 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล “สุวรรณทัต” เป็นการสานต่อจาก นายไถง สุวรรณทัต บิดา มายัง นายมนัส สุวรรณทัต บุตรชาย และเป็นการสานต่อจากนายไถง สุวรรณทัต มายัง ดร.ปรีชา สุวรรณทัต ซึ่งเป็นหลาน โดยนายมนัส ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2500 พร้อมกับนายไถง สุวรรณทัต แต่คนละพื้นที่ ทั้งนี้ นายไถง ได้ลงสมัครในพื้นที่จังหวัดธนบุรี แต่นายมนัส ลงสมัครในเขตกรุงเทพมหานคร และได้รับเลือกตั้งทั้งสองคน ในขณะที่ ดร.ปรีชา สุวรรณทัต ได้กล่าวถึงการมาสานต่อทางการเมืองของตระกูล ว่า

“ ผม (ดร.ปรีชา) เป็นอาจารย์สอนกฎหมายที่ธรรมศาสตร์ สนใจการเมืองมานานแล้ว เห็นตัวอย่างจากลุง (ไถง) และเคยเข้าไปคลุกคลีการหาเสียงตั้งแต่เด็ก สมัยนั้น มีความสนุกสนานในการหาเสียง พอถึงจังหวะก็อยากเข้ามาในการเมือง และเห็นเพื่อนร่วมรุ่นหลายคนมาเป็นนักการเมืองอยู่พรรคประชาธิปัตย์ จึงเข้ามา และไม่ได้คิดว่าตระกูลเราจะมาสร้างอิทธิพล หรือขยายอิทธิพลทางธุรกิจแต่อย่างใด เพราะคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง ไม่มีใครทำธุรกิจ แต่เป็นข้าราชการมากกว่า และการที่ผม เข้ามาเป็น ส.ส. ก็ต้องการทำงานด้านกฎหมายมากกว่า²³ ”

การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูล “สุวรรณทัต” นั้น ภายหลังจากนายไถง และนายมนัส สุวรรณทัต บุตรชาย ที่ยุติบทบาททางการเมืองแล้ว ก็ไม่มีบุตรชายคนอื่นของนายไถง ที่เข้ามาสู่วงการเมืองอีก นอกจาก ดร.ปรีชา สุวรรณทัต ซึ่งเป็นหลาน โดย ดร.ปรีชา ระบุว่า ขณะนี้ยังมีบุตรชายของตนเองที่สนใจการเมือง และเข้ามาช่วยงานการเมืองในด้านข้อมูลและคอมพิวเตอร์ รวมทั้ง ในอนาคตอาจจะเป็นทายาททางการเมืองของตระกูลต่อไป

15. ตระกูล “อภัยวงศ์”

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล “อภัยวงศ์” เป็นตระกูลเจ้าพระยาผู้สำเร็จราชการมณฑลบูรพา เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายควง อภัยวงศ์ บุตรของเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) สำเร็จการศึกษาจากฝรั่งเศส แล้ว ได้กลับมารับราชการเป็นนายช่างผู้ช่วยกองช่างโทรเลข กรมไปรษณีย์โทรเลข และต่อมาในปี 2474 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นรองมหาอำมาตย์เอกหลวงโกวิทอภัย

²³ สัมภาษณ์ ดร.ปรีชา สุวรรณทัต, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, 6 มีนาคม 2541.

วงศ์ ในปี 2478 ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 2 ในปี 2480 ได้เข้าร่วมในรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา ในตำแหน่งรัฐมนตรี และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในระหว่างปี 2484-2485

ในปี 2487 หลังจากที่ยอมพล ป. ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติให้นายควง เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 4 ของไทยต่อไป ซึ่งในขณะนั้นกำลังเป็นระยะเวลาแห่งสงครามโลกซึ่งกำลังตึงเครียดเป็นอันมาก นายควง บริหารประเทศอยู่ได้เพียง 1 ปีก็ต้องลาออกจากตำแหน่งไป เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2488 เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ลึกลง ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นได้อย่างเป็นทางการ นายควง เป็นบุคคลหนึ่งที่ยังร่วมจัดตั้งพรรคประชาธิปัตย์ และดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคคนแรก โดยมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นรองหัวหน้าพรรค และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขาธิการพรรค และในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2489 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเสียงข้างมากในสภา นายควงจึงได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่สามารถบริหารประเทศอยู่ได้เพียง 45 วัน ก็ต้องลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากมีความคิดเห็นขัดแย้งกับนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

นายควง เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2490 แต่ก็สามารถจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศต่อมาได้อีกเพียง 5 เดือน ก็ถูกคณะนายทหารบังคับให้ต้องลาออกจากตำแหน่งเพื่อเปิดทางให้แก่จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป เมื่อพ้นจากหน้าที่แล้ว นายควง ยังคงดำเนินการทางการเมือง โดยทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านอยู่ในสภาต่อมาอีกระยะหนึ่ง แล้วจึงได้วางมือจากการเมือง จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2511 รวมอายุได้ 67 ปี

2. บุคคลในตระกูล “ อภัยวงศ์ ” ที่เกี่ยวข้องกับในวงการเมือง

3.1 นายควง อภัยวงศ์ หรือ หลวงโกวิทอภัยวงศ์ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เริ่มเข้าสู่การเมือง จากการเป็น ส.ส.ประเภท 2 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายกระทรวง จนกระทั่งดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 มกราคม 2489 นายควงได้ร่วมกับ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ตั้งพรรคประชาธิปัตย์ ขึ้น และได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 2 ด้วยคะแนน 12,226

คะแนน²⁴ และได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2491 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 และครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 หลังจากนั้นนายควง ได้เริ่มป่วยเป็นมะเร็งที่ปอด และถึงแก่กรรมในวันที่ 15 มีนาคม 2511

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2478 , 2480
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงธรรมการ ปี พ.ศ. 2481
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. 2484 , 2485 , 2487 , 2489
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2485 , 2488
5. นายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2487 , 2489 , 2490 , 2491
6. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปี พ.ศ. 2487
7. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ ปี พ.ศ. 2490
8. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2491

2.2 นายชวลิต อภัยวงศ์ น้องชายนายควง อภัยวงศ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี 3 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2481 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2489 และครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2491 ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ในรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ปี พ.ศ.2491

2.3 นายประยูร อภัยวงศ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตร สงคราม 2 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2481 ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2489

2.4 นายสวาสดิ์ อภัยวงศ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพระตะบอง 1 สมัย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2489

2.5 นายสุชาติ อภัยวงศ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร 1 สมัย ในปี พ.ศ.2519

²⁴ ควง อภัยวงศ์, การต่อสู้ของข้าพเจ้า นายควง อภัยวงศ์ (นนทบุรี : สำนักพิมพ์อนุรักษ์, 2539), หน้า 122.

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสานต่อทางการเมืองของตระกูล "อภัยวงศ์" เป็นการสานต่อจากนายควง อภัยวงศ์ พี่ชาย มายัง นายชวลิต อภัยวงศ์ น้องชาย รวมทั้งยังสานต่อมายังเครือญาติอื่นๆ ในตระกูล ทั้งนี้เนื่องจากตระกูล "อภัยวงศ์" โดยเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ บิดาของนายควง อภัยวงศ์ เป็นผู้สำเร็จราชการมณฑลบูรพา อันประกอบด้วย พระตะบอง ศรีโสภณ มงคลบุรี เสียมราชูและระลือ และได้อพยพกลับประเทศ เมื่อกรุงสยามได้ยกมณฑลบูรพา ให้แก่ประเทศฝรั่งเศส และได้อพยพกลับประเทศไทยผ่านทางจังหวัดปราจีนบุรี ดังนั้น จึงยังคงมีญาติพี่น้องบางส่วนที่ยังอยู่ที่พระตะบอง และเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไป บุคคลในตระกูล คือ นายสวาสดี อภัยวงศ์ ก็ได้รับเลือกตั้งด้วยในปี 2489 แต่จนถึงปัจจุบัน ยังคงมีบุคคลในตระกูล "อภัยวงศ์" ที่ยังมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ นายอัศวิน อภัยวงศ์ ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จังหวัดสระแก้ว สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และปี พ.ศ.2539 แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง

16. ตระกูล "อินทรวงมัลย์สุด"

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "อินทรวงมัลย์สุด" มีพื้นฐานทางการเมืองอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา เริ่มเข้าสู่การเมือง โดยนายยศ อินทรวงมัลย์สุด ได้ลาออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2495 หลังจากนั้น ได้มาสังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. 2500 ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 สอบตก ไม่ได้รับเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2512 ปี พ.ศ.2518 สอบตก หลังจากนั้น ย้ายมาสังกัดพรรคกิจสังคม ได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 ด้วยคะแนนเป็นอันดับสอง ในปี พ.ศ.2522 นายยศ ได้ย้ายมาลงสมัครในเขตเลือกตั้งที่ 4 สังกัดพรรคกิจสังคม และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ห้า ด้วยคะแนนเป็นอันดับหนึ่ง 29,350 คะแนน แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 นายยศ สอบตก ในสังกัดพรรคกิจสังคม ได้คะแนนเป็นอันดับ 3 ด้วยคะแนน 23,822 คะแนน หลังจากนั้น นายยศ ได้ถึงแก่กรรมในปี 2528

ทายาททางการเมืองของนายยศ อินทรวงมัลย์สุด ที่มาสานต่อทางการเมือง คือ นายมานะศักดิ์ อินทรวงมัลย์สุด บุตรชายคนโต ซึ่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2520 และเป็นสมาชิกวุฒิสภา ในปี พ.ศ.2522 ได้มาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 4 แทนบิดาที่ถึงแก่กรรม ในการเลือกตั้งปี 2529

โดยนายมานะศักดิ์ ลงสมัครในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ขณะที่นายยศ ลงสมัครในสังกัดพรรคกิจสังคมมาตลอด และนายมานะศักดิ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ในปี 2531 นายมานะศักดิ์ ซึ่งอยู่ในกลุ่ม 10 มกรา ของพรรคประชาธิปัตย์ ได้ย้ายมาลงสมัครในพื้นที่เขต 7 กรุงเทพมหานคร และย้ายมาสังกัดพรรคประชากรไทย และได้รับเลือกเป็นครั้งที่สอง หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง

2. บุคคลในตระกูล " อินทรโกมัลย์สุด " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

3.2 นายยศ อินทรโกมัลย์สุด เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5 สมัย ของจังหวัดนครราชสีมา ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2495 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2500 สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา หลังจากนั้น สอบตกในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2512 และสอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2519 สังกัดพรรคกิจสังคม ได้รับเลือกตั้งครั้งที่ห้า ปี พ.ศ.2522 สังกัดพรรคกิจสังคม หลังจากนั้นสอบตก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 นายยศ ได้ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ.2528

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2500
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. 2524

2.2 นายมานะศักดิ์ อินทรโกมัลย์สุด บุตรชายคนโตของนายยศ อินทรโกมัลย์สุด เข้าสู่การเมือง ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2520 เป็นสมาชิกวุฒิสภา ปี พ.ศ.2522 หลังจากนั้น ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 4 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ.2529 หลังจากนั้น ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ได้ย้ายมาลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชากรไทย และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "อินทรโกมัลย์สุด" เป็นการสานต่อจากนายยศ อินทรโกมัลย์สุด บิดา มายังนายมานะศักดิ์ อินทรโกมัลย์สุด บุตรชายคนโต โดยนายมานะศักดิ์ ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในปี พ.ศ.2529 ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งนายยศ บิดา มีฐานคะแนนเสียงเดิมอยู่ โดยนายมานะศักดิ์ ได้ลงสมัครหลังจากที่นายยศ ได้ถึงแก่กรรม ในปี พ.ศ.2528 นายมานะศักดิ์ ได้กล่าวถึงการเป็นทายาททางการเมืองของตระกูล ว่า

" ผม (มานะศักดิ์) เป็นวุฒิสมาชิกมาก่อน ชอบการเมือง เคยตามพ่อ (ยศ) ไปหาเสียงมาตลอดตั้งแต่เด็ก มันก็ซึมซับความสนใจการเมืองเข้าไปโดยอัตโนมัติ พอปี 2529 หลังพ่อ (ยศ) เสียชีวิต ผมก็ไม่ได้เป็นวุฒิสมาชิกแล้ว จึงตัดสินใจลงสมัคร ส.ส. เพราะอยากสานต่องานของพ่อ รวมทั้งชาวบ้านในพื้นที่เรียกห้อง มีญาติพี่น้องอยู่เยอะ เลยได้รับเลือกตั้ง ซึ่งคะแนนนิยมเดิมที่มีต่อพ่อมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ผมได้รับเลือกตั้ง พอปี 2531 ตั้งใจว่า จะเลิกเล่นการเมือง เพราะมีปัญหาในพรรคประชาธิปัตย์ ผมเป็นกลุ่ม 10 มกรา พอดี คุณสมัคร (สุนทรเวช) มาชวนให้ไปลงสมัครที่กรุงเทพฯ ก็คิดว่าเห็นทางจะได้ชัยชนะลงที่ไหนก็รับใช้บ้านเมืองเหมือนกัน จึงตัดสินใจทิ้งฐานเสียงเดิมไปลงสมัครที่กรุงเทพฯ และได้รับเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งปี 35/1 ก็ตัดสินใจเลิก เพราะเบื่อการเมือง²⁵ "

ภายหลังจากนายมานะศักดิ์ อินทรโกมาลย์สุต ตัดสินใจยุติบทบาททางการเมืองก็ไม่มีบุคคลในตระกูล "อินทรโกมาลย์สุต" ที่เข้าสู่วงการเมืองอีก ทั้งที่จังหวัดนครราชสีมา และกรุงเทพมหานคร หลังจากที่เคยเคลื่อนไหวอยู่ในวงการเมืองมากกว่า 40 ปี

97. ตระกูล " โอสถานุเคราะห์ "

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "โอสถานุเคราะห์" เป็นตระกูลนักธุรกิจ เจ้าของกิจการบริษัท โอสถสภา (เด็กเฮงหยู) จำกัด เริ่มเข้าสู่วงการเมืองโดย ร.ต.อ.สุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2512 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้นไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีก แม้ว่าในการเลือกตั้งปี 2518 ร.ต.อ. สุรัตน์ จะมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ก็ตาม แต่ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม หลังจากนั้นได้ออกมาตั้งกลุ่มของตนเองชื่อว่า กลุ่มราชพฤกษ์ ต่อมายุบรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ และได้ยุบรวมเข้ากับพรรคกิจสังคมอีกครั้งหนึ่ง

ในการเลือกตั้งปี 2526 ร.ต.อ. สุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 3 สังกัดพรรคกิจสังคม ด้วยคะแนนเป็นอันดับ 1 และได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในปี 2528 ร.ต.อ. สุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ ได้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แทนนายโกศล ไกรฤกษ์

²⁵ สัมภาษณ์ มานะศักดิ์ อินทรโกมาลย์สุต, 16 ตุลาคม 2540.

การเลือกตั้งในปี 2529 ร.ต.อ.สุรัตน์ ได้นำนายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ น้องชาย ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย ในพื้นที่เขต 2 จังหวัดขอนแก่น สังกัดพรรคกิจสังคม และได้รับเลือกตั้งทั้ง 2 คน และ ร.ต.อ. สุรัตน์ ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จนกระทั่งเกิด เหตุการณ์ไม่สงบจากพม่า ร.ต.อ.สุรัตน์ ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจจากสภา หลังจากนั้น ร.ต.อ.สุรัตน์ ได้ยุติบทบาททางการเมือง ในขณะที่นายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ ยังคงได้รับเลือกตั้ง เป็นครั้งที่สอง ที่จังหวัดขอนแก่น ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531

จนกระทั่ง ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 นายชวลิต ได้ย้ายมาสังกัดพรรค สหประชาชาติ และได้ำนายภัทรศักดิ์ ไอสถานุเคราะห์ บุตรชาย มาลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กัน แต่มี เพียงนายชวลิต ที่ได้รับเลือกตั้ง ส่วนนายภัทรศักดิ์ สอบตก หลังจากนั้นนายชวลิต ได้ยุติบทบาท ทางการเมือง ในขณะที่นายภัทรศักดิ์ บุตรชายนายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ ได้ย้ายมาลงสมัครรับ เลือกตั้ง ในกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 4 สังกัดพรรคประชากรไทย และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้ง แรกในปี พ.ศ.2538 ด้วยคะแนนเป็นอันดับ 3 ได้ 48,934 คะแนน แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 นายภัทรศักดิ์ สอบตก ได้คะแนนเป็นอันดับหก 36,961 คะแนน

2. บุคคลในตระกูล " ไอสถานุเคราะห์ " ที่เกี่ยวข้องกับวงการเมือง

2.1 ร.ต.อ.สุรัตน์ ไอสถานุเคราะห์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2512 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้นไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ในปี พ.ศ.2518 เป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้น ได้แยกมาตั้งกลุ่มราชพฤกษ์ และร่วมกับพรรคประชากรราษฎร์ และยุบรวมเข้ากับพรรคกิจ สังคม เป็นรองหัวหน้าพรรค ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง ในปี พ.ศ.2526 ที่จังหวัดขอนแก่น ในเขต เลือกตั้งที่ 3 และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. 2518
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2526
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2529

2.2 นายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ น้องชาย ร.ต.อ.สุรัตน์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่สาม จำนวน 3 สมัย ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 คู่กับ ร.ต.อ.สุรัตน์ สังกัดพรรคกิจสังคม และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2531 และได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.3 นายภัทรศักดิ์ ไอสถานุเคราะห์ บุตรชายนายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ เข้าสู่วงการเมือง ด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 คู่กับนายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ บิดา ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม แต่นายภัทรศักดิ์ สอบตก ในขณะที่นายชวลิต ได้รับเลือกตั้ง หลังจากนั้น ได้ย้ายมาลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขต 4 กรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคประชากรไทย และได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 นายภัทรศักดิ์ สอบตก

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "ไอสถานุเคราะห์" เป็นการสานต่อจาก ร.ต.อ.สุรัตน์ ไอสถานุเคราะห์ พี่ชาย มายังนายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ น้องชาย และยังเป็น การสานต่อจากนายชวลิต ซึ่งเป็นบิดา มายังนายภัทรศักดิ์ ไอสถานุเคราะห์ บุตรชาย ทั้งนี้การสาน ต่อทางการเมืองด้วยวิธีการให้ลงสมัครรับเลือกตั้งพร้อมกัน เพื่อใช้ฐานคะแนนเสียงเดิม นำบุคคล อีกผู้หนึ่งให้ได้รับเลือกตั้งด้วย โดย ร.ต.อ.สุรัตน์ ไอสถานุเคราะห์ ได้นำนายชวลิต น้องชาย ลง สมัครรับเลือกตั้งคู่กัน ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ที่จังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 และได้รับ เลือกตั้งทั้งสองคน และในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 นายชวลิต ไอสถานุเคราะห์ ได้นำ นายภัทรศักดิ์ ลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กัน ในพื้นที่เขต 2 จังหวัดขอนแก่น แต่มีเพียงนายชวลิต ที่ได้รับ เลือกตั้ง หลังจากนั้น นายภัทรศักดิ์ ได้ย้ายมาลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร